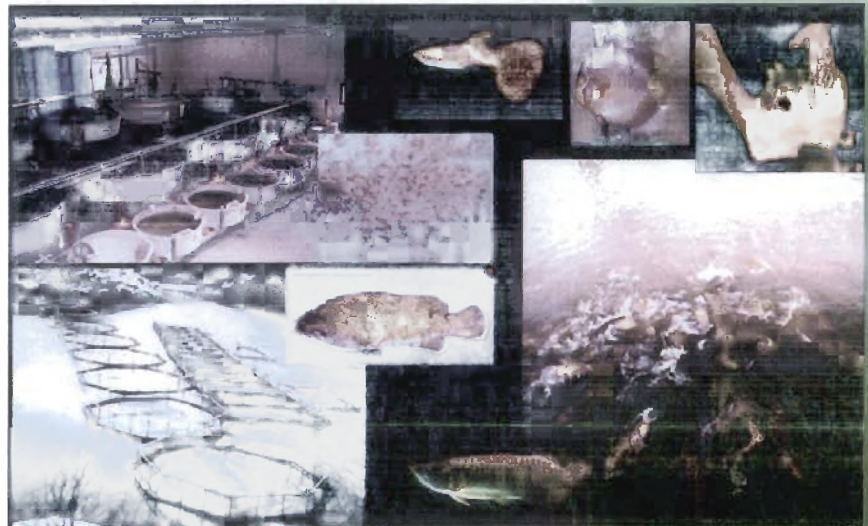

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ & ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Πτυχιακή εργασία με θέμα

ΠΡΟΦΙΛ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ Νομόλιος Βλάχος

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ : ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αριθ. Εισαγωγής 2002

ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ 2009

13

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ & ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Πτυχιακή εργασία με θέμα

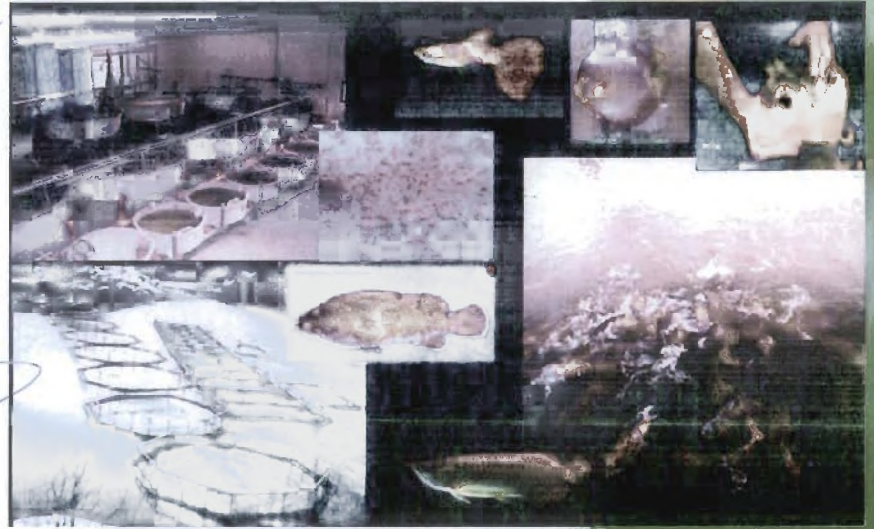
ΠΡΟΒΛΗΤΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ 23/2/09

Εμπειρία
Ο Γιάννης

(Handwritten signature)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΕΠΙΒΛΗΤΗΣ: Νικόλαος Βλάχος

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	5
ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ.....	5
1.1 Εισαγωγή.....	5
1.2 Ιστορικά στοιχεία-λόγοι ανάπτυξης υδατοκαλλιέργειών.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	7
Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ.....	7
ΜΕΣΟΓΕΙΟ.....	7
2.1 Παγκόσμια Υδατοκαλλιέργεια.....	7
2.2 Γενικά Στοιχεία.....	8
2.3 Παραγωγή τοιπούρας-λαβρακιού στην Μεσόγειο.....	9
2.4 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ-ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	10
2.5 Παραγωγή γόνου τοιπούρας-λαβρακιού στην Ευρώπη.....	11
2.6 Μέση τιμή τοιπούρας-λαβρακιού στην Ευρώπη.....	11
2.7 Μέση τιμή γόνου τοιπούρας-λαβρακιού στην Ευρώπη.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.....	14
ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.....	14
3.1 Βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου.....	14
3.2 Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια.....	15
3.3 Θεσμικό πλαίσιο.....	15
3.3.1 Επιχειρησιακό πρόγραμμα αλιείας.....	15
3.3.2 Κοινή αλιευτική πολιτική για τις υδατ/γείες.....	16
3.3.3 Διασφάλιση ποιότητας.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	18
ΖΗΤΗΣΗ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ.....	18
4.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την ζήτηση ψαριών.....	18
4.2 Μέση μηνιαία δαπάνη για ψάρια ανα νοικοκυριό.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.....	21
ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ.....	21
5.1 Δομή και διάρθρωση του κλάδου.....	21
5.2 Κόστος παραγωγής.....	22
5.3 Εξέλιξη τιμής ιχθυοτροφών-γόνου ευρύαλων ψαριών.....	23
5.3.1 Εξέλιξη μέσων τιμών διάθεσης ευρύαλων ψαριών.....	24
5.4 Εισαγωγές - εξαγωγές.....	24
5.5 Δίκτυα διανομής.....	25
5.6 Ανταγωνισμός.....	25
5.7 Χρηματοοικονομική ανάλυση των εταιριών του κλάδου ιχθυοκαλλιέργειας.....	25
5.7.1. Αποδοτικότητα.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	27
ΑΓΟΡΑ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ.....	27
6.1 Παραγωγή Γόνου Τσιπούρας-Λαβρακιού.....	27
6.2 Παραγωγή Τσιπούρας-Λαβρακιού.....	30
6.3 Εγχώρια Αγορά Γόνου Τσιπούρας-Λαβρακιού.....	32
6.4 Εγχώρια Αγορά Τσιπούρας-Λαβρακιού.....	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ.....	35
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	35
7.1 Προβλήματα του κλάδου.....	35
7.2 Συμπεράσματα και προοπτικές.....	36
7.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα (ερευνητικό κενό).....	37
7.4 Ιχθυοκαλλιέργειες και Περιβάλλον.....	37
7.5 Προτάσεις- λύσεις.....	38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας και του ενδιαφέροντος μου για τις υδατοκαλλιέργειες με οδήγησαν στην επιλογή του παρόντος θεματος. Εφαλτήριο έναυσμα για την επιλογή αυτή αποτέλεσαν τα μαθήματα που διδάχτηκα στο τμήμα Υδατοκαλλιεργειών & Αλιευτικής Διαχείρισης. Η επιλογή του θέματος έγινε κατόπιν συννέωσης με τον εισηγητή καθηγητή.

Η παρούσα εργασία αναλύει την πορεία των υδατοκαλλιεργειών στην Ελληνική επικράτεια επιχειρώντας να αναλύσει την πορεία τους μέσα στο χρόνο καθώς.

Μέσα από αυτή την εργασία θα ήθελα να ευχαριστώ τον εισηγητή, Νικόλαο Βλάχο, για τις χρήσιμες πληροφορίες και την υποστήριξη που μου παρείχε καθόλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, για την ηθική και οικονομική υποστήριξη που μου παρείχαν καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

1.1 Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη έχει ως αντικείμενο την διερεύνηση του κλάδου των ιχθυοκαλλιέργειών. Στον κλάδο δραστηριοποιούνται αφενός εταιρίες καθετοποιημένες, οι οποίες ασχολούνται τόσο με την παραγωγή γόνου, όσο και με την πάχυνση των ψαριών και αφετέρου εταιρίες οι οποίες ασχολούνται μόνο με την πάχυνση ψαριών ή με την παραγωγή γόνου.

Οι ιχθυοκαλλιέργειες στα θαλάσσια ύδατα είναι ένας τομέας δραστηριοτήτων, ο οποίος αποτελεί υποκλάδο των υδατοκαλλιέργειών. Οι υδατοκαλλιέργειες αφορούν στην εκτροφή των υδρόβιων ζώων και στη καλλιέργεια των υδρόβιων φυτών. Οι ιχθυοκαλλιέργειες καλύπτουν την εκτροφή των ψαριών σε θαλασσινό, αλμυρό και υφάλμυρο νερό. Οι εντατικές καλλιέργειες ψαριών σε θαλασσινό νερό αφορούν στις δραστηριότητες που ελέγχονται πλήρως απ' τον ανθρώπινο παράγοντα.

Οι ιχθυοκαλλιέργειες θαλάσσιων υδάτων είναι ένας δυναμικά αναπτυσσόμενος κλάδος με σημαντικού μεγέθους επενδύσεις και με προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη. Δεν πρέπει όμως να αγνοούνται τα προβλήματα και οι κίνδυνοι που μπορούν να ανατρέψουν την πορεία του, εφόσον δεν διαγνωστούν και αντιμετωπιστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά.

Το σημαντικότερο πρόβλημα εντοπίζεται στο κεφαλαίο «αποθέματα». Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας βρίσκεται σε κρίση και οι προμηθευτές των ιχθυοτροφείων καλούνται να αποφασίσουν αν θα πάψουν εντελώς ή απλά θα περιορίσουν δραστικά την έκθεσή τους σε κινδύνους ή στο τέλος θα μετατραπούν σε ιδιοκτήτες ιχθυοτροφείων.

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας στην Ελλάδα δραστηριοποιείται οργανωμένα τα τελευταία είκοσι χρόνια. Πριν η ζήτηση για νωπά ιχθυήρα καλύπτονταν από παράκτια και μεσογειακή αλιεία. Ο κλάδος, παρόλο που έχει σχετικά πρόσφατη δραστηριότητα, παρουσιάζει δυναμική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια.

Παρά την εντατικοποίηση της αλιείας, η ζήτηση νωπών ιχθυήρων δεν ήταν δυνατό να καλυφθεί και έτσι αναπτύχθηκε η ιχθυοκαλλιέργεια σαν οργανωμένη επιχειρηματική δραστηριότητα βασισμένη σε νέα τεχνογνωσία. Η Ελλάδα, όσον αφορά την ιχθυοκαλλιέργεια, πρωτοστατεί και αποτελεί την πρώτη παραγωγική χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Μεσόγειο.

Ένας παράγοντας ακόμα, πολύ καθοριστικός, είναι οι ευνοϊκές συνθήκες και η μορφολογία των ελληνικών ακτών, καθώς επίσης και τα χορηγηθέντα κίνητρα για την ανάπτυξη του κλάδου(π.χ. επιχορηγήσεις). Τα είδη ψαριών που εκτρέφονται είναι κυρίως η τοπούρα και το λαβράκι. Είναι ευρύαλα ψάρια, δηλ. μπορούν να αναπτυχθούν σε μεγάλο εύρος αλμυρότητας νερού. Εκτός απ' αυτά έχουν αρχίσει να γίνονται προσπάθειες για παραγωγή λυθρινιού, μурμουράς, συναγρίδας, μυτακιού, σαργού, κέφαλου, μελανουριού, φαγκριού και κέφαλου.

1.2 Ιστορικά στοιχεία-λόγοι ανάπτυξης υδατοκαλλιέργειών

Αν και οι μαρτυρίες για την ύπαρξη των υδατοκαλλιέργειών ξεκινούν από το 333 π.Χ. (πρόσφατες αρχαιολογικές ανασκαφές στην Μυτιλήνη), τα τελευταία τριάντα χρόνια, οι υδατοκαλλιέργειες αναπτύσσονται με επίσημο ρυθμό που υπερβαίνει το 10% κατά μέσο όρο, σε παγκόσμιο επίπεδο. Μάλιστα, τα τελευταία δέκα χρόνια ο ρυθμός ανάπτυξης της συγκεκριμένης δραστηριότητας άγγιξε ακόμα και το 12%, ποσοστό όμως που δεν φαίνεται να συνεχίζεται στο

μέλλον, καθώς η βιομηχανία ήδη αντιμετωπίζει προβλήματα λόγω της μεγάλης αύξησης της παραγωγής και της μείωσης της τιμής των παραγόμενων ειδών.

Πάντως, παρά την αναμενόμενη μείωση του υψηλού αυτού ρυθμού ανάπτυξης, ο κλάδος θα συνεχίσει την ανοδική του πορεία. Η εντοπιστική αυτή ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών, είναι το αποτέλεσμα μιας σειράς παραγόντων, οι σημαντικότεροι από τους οποίους είναι:

Η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού. Σήμερα στον πλανήτη ζουν πάνω από 6 δισεκατομμύρια άνθρωποι, αριθμός ο οποίος αυξάνεται κατά 100 εκατομμύρια τον χρόνο. Από την άλλη πλευρά, τα ψάρια της ελεύθερης αλιείας συνεχώς μειώνονται. Άρα, η ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών αποτελεί το μόνο μέσο για την εξασφάλιση της ποσότητας των ιχθυηρών που απαιτεί η παγκόσμια κατανάλωση.

Η ρύπανση των ωκεανών, λιμνών και ποτάμων. Η περιβαλλοντική υποβάθμιση των περιοχών που ζουν και αναπτύσσονται τα ψάρια και τα υπόλοιπα θαλασσινά είδη, δημιουργεί σοβαρά προβλήματα, όχι μόνο στην αναπαραγωγή τους, αλλά και στην ποιότητα και την καθαρότητα τους. Έτσι πολλές φορές αλιεύονται ψάρια, τα οποία είναι ακατάλληλα για τον άνθρωπο.

Η συνεχής αύξηση της ζήτησης σε ιχθυηρά. Το γεγονός ότι αυτά αποτελούν την πλέον υγιεινή τροφή, έχει συμβάλει στη θεαματική αύξηση της κατανάλωσης τους ενώ σε πολλές περιπτώσεις έχει αντικαταστήσει το κόκκινο κρέας.

Το μεγαλύτερο κόστος εξαίεσης των φυσικών αποθεμάτων των ωκεανών και των λοιπών θαλασσών, έναντι των δαπανών παραγωγής των αντίστοιχων ιχθυηρών μέσω της ιχθυοκαλλιέργειας. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι η παγκόσμια αλιεία το 1996 δημιούργησε έσοδα 70 δις δολάρια με κόστος 100 δις δολάρια για την αλίευση τους (σύμφωνα με τον οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών). Αντίθετα, η ιχθυοκαλλιέργεια έχει πολύ μικρότερο κόστος παραγωγής γι' αυτό και οι τιμές των ψαριών καλλιέργειας είναι περισσότερο προσιτές σε ευρύτερο κοινό από τα αντίστοιχα ελεύθερης αλιείας (Υπουργείο Γεωργίας, Διεύθυνση Υδατοκαλλιεργειών και Εσωτερικών Υδάτων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ
ΜΕΣΟΓΕΙΟ

2.1 Παγκόσμια Υδατοκαλλιέργεια

Τα τελευταία τριάντα χρόνια μία απ' τις ελάχιστες βιομηχανίες που ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης τους παγκοσμίως υπερβαίνει το 10% είναι η εκτροφή ψαριών. Το ίδιο διάστημα ο χαμηλότερος ρυθμός ανάπτυξης που καταγράφηκε ήταν πάνω από 7%. Την περίοδο 1994-1995 η παγκόσμια παραγωγή ιχθυοκαλλιέργειας αυξήθηκε κατά 16% (από 18 σε 21 εκατ. τόνους). Την ίδια περίοδο η αύξηση της θαλάσσιας αλιείας ήταν 9% (από 75 σε 82 εκατ. τόνους) και της αλιείας εσωτερικών υδάτων 14% (από 7 σε 8 εκατ. τόνους). Η παγκόσμια παραγωγή ψαριών αυξήθηκε συνολικά κατά 11% (από 100 σε 111 εκατ. τόνους).

Η παγκόσμια παραγωγή από τις υδατοκαλλιέργειες το 1995, έφτασε τους 21 εκατ. τόνους, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του ΣΕΘ. Η ανθρώπινη κατανάλωση την ίδια περίοδο έφτασε τους 80 εκατ. τόνους. Την μεγαλύτερη παραγωγή παρουσίασε η Κίνα με 13,5 εκ. τόνους και ακολουθούν οι χώρες της Νοτίου Ασίας με 4 εκ. τόνους. Σημαντική παραγωγή παρουσιάζουν επίσης η Ιαπωνία (1,5 εκ. τόνοι) η Ευρώπη (1,1 εκ. τόνοι) και η Βόρεια Αμερική (600 χιλ. τόνοι). Ακολουθούν οι χώρες της Λατινικής Αμερικής με 300 χιλ. τόνους, η Σοβιετική Ένωση με 200 χιλ. τόνους, η Ωκεανία με 100 χιλ. τόνους και η Αφρική με 70 χιλ. τόνους.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΣΕΘ οι ποσότητες αυτές αυξάνονται σταδιακά και το 2010 η παραγωγή ιχθυρών από υδατοκαλλιέργειες θα αγγίξει τους 59 εκατ. τόνους τη στιγμή που η παγκόσμια ζήτηση θα φτάσει τους 120 εκατ. τόνους. Αντίθετα εκτιμάται ότι η θαλάσσια αλιεία θα έχει μειωθεί (θα προσφέρει στην κατανάλωση το πολύ 55 εκατ. τόνους), ενώ η αλιεία εσωτερικών υδάτων θα κυμαίνεται περίπου στα σημερινά επίπεδα (μεταξύ 6 - 11 εκατ. τόνους). Έτσι, η βιομηχανία της ιχθυοκαλλιέργειας θα συνεχίσει να αναπτύσσεται με ετήσιο ρυθμό γύρω στα 10%, ρυθμός λίγο χαμηλότερος από το 11 - 12% της τελευταίας δεκαετίας.

Είναι λοιπόν ολοφάνερο, ότι με την ζήτηση των ιχθυηρών να αυξάνεται και την προσφορά από τις φυσικές πηγές να φθίνει, η ιχθυοκαλλιέργεια είναι η μόνη απάντηση για την κάλυψη των παγκοσμίων αναγκών σε ψάρια και άλλα συναφή προϊόντα για τον 21ο αιώνα.

Πίνακας 2.1: ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010 (ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ)

ΖΗΤΗΣΗ	110 - 120 εκατ. τόνοι
ΠΡΟΣΦΟΡΑ	70 - 110 εκατ. τόνοι
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΛΙΕΙΑ	40 - 55 εκατ. τόνοι
ΑΛΙΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	6 - 11 εκατ. τόνοι
ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	27 - 39 εκατ. τόνοι
<i>ΠΗΓΗ: FAO</i>	

2.2 Γενικά Στοιχεία

Ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ευρώπη έχει παρουσιάσει αξιόλογη ανάπτυξη την τελευταία δεκαετία και περιλαμβάνει είδη ψαριών, όπως πέστροφα, σολομό, τσιπούρα και λαβράκι. Το 2000 η παραγωγή των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας στην Ευρώπη ξεπέρασε τους 1.000.000 τόνους. Το ίδιο έτος η παραγωγή της Ε.Ε. ανήλθε σε 520.000 τόνους από 300.000 τόνους το 1990. Στον πίνακα 2.2 παρουσιάζονται οι χώρες με τη μεγαλύτερη παραγωγή ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας στην Ε.Ε. το 2000, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ρ.Ε.ΑΡ. Σημειώνεται ότι, τα αναφερόμενα μεγέθη για την Ελλάδα στο παρόν κεφάλαιο θεωρούνται υποεκτιμημένα, καθώς μεγάλο μέρος της παραγωγής δεν δηλώνεται επισήμως. Το Ηνωμένο Βασίλειο κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο της παραγωγής στην Ε.Ε. (31%), παράγοντας κυρίως σολομό και πέστροφα. Ακολουθεί η Ελλάδα, με παραγωγή κυρίως τσιπούρας και λαβρακιού και μερίδιο 13%, η Ιταλία με 12% και η Γαλλία με 11%, παράγοντας κυρίως μύδια, στρείδια, σολομό και πέστροφα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2:ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ-ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΨΑΡΙΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε(2000)

ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΜΕΡΙΔΙΟ
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	161.000	31%
ΕΛΛΑΔΑ	67.000	13%
ΙΤΑΛΙΑ	65.000	12%
ΓΑΛΛΙΑ	60.000	11%
ΙΣΠΑΝΙΑ	48.000	9%
ΔΑΝΙΑ	40.000	8%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	36.000	7%
ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ		ΠΗΓΗ: Ρ.Ε.Δ.Ρ

Η συστηματική εκτροφή ευρύαλων ψαριών στις μεσογειακές χώρες η οποία ξεκίνησε περίπου προ εικοσαετίας σημειώνοντας σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, είχε ως αποτέλεσμα να κυμαίνεται σήμερα σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Στον πίνακα 2.3 και παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των μονάδων παραγωγής τσιπούρας και λαβρακιού στη Μεσόγειο το 2000.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3:ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ-ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟ(2000)

ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΕΛΛΑΔΑ	269
ΤΟΥΡΚΙΑ	175
ΙΤΑΛΙΑ	66
ΙΣΠΑΝΙΑ	49
ΓΑΛΛΙΑ	43
ΚΡΟΑΤΙΑ	19
ΚΥΠΡΟΣ	9
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4
ΤΥΝΗΣΙΑ	3
ΜΑΛΤΑ	3
ΜΑΡΟΚΟ	2
ΣΥΝΟΛΟ	642
ΠΗΓΗ: Σ.Ε.Θ.	

2.3 Παραγωγή τσιπούρας-λαβρακιού στην Μεσόγειο

Η παραγωγή τσιπούρας-λαβρακιού στην Μεσόγειο ακολούθησε ανοδική πορεία την περίοδο 1992-2000, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 28,5% και διαμορφώθηκε στους 91.840 τόνους το 2000 από 14.650 τόνους το 1992. Η παραγωγή τσιπούρας-λαβρακιού στην Ε.Ε, το 2001 ανήλθε σε 103.480 τόνους από 91.480 τόνους το 2000, σημειώνοντας αύξηση 12,7%. Η Ελλάδα πραγματοποίησε την μεγαλύτερη παραγωγή (61.000 τόνοι το 2001), καταλαμβάνοντας πρωτιά επί της συνολικής παραγωγής της Ε.Ε. της τάξεως του 59% με δεύτερη την Ιταλία(16,6%) και τρίτη την Ισπανία(15,5%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ-ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΟ(1992-2001)

ΧΩΡΑ	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ΕΛΛΑΔΑ	6.000	9.000	13.000	17.000	21.000	26.000	36.000	48.000	59.000	61.000
ΙΣΠΑΝΙΑ	2.000	2.600	3.200	3.950	5.600	6.359	7.738	9.270	10.600	16.000
ΓΑΛΛΙΑ	1.200	2.400	3.200	2.250	2.500	2.650	3.750	4.150	5.000	5.200
ΙΤΑΛΙΑ	2.900	3.400	4.000	7.000	6.900	7.800	9.800	11.400	14.100	17.200
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	380	500	700	1.275	1.706	2.602	2.900	2.444	3.140	4.080
ΣΥΝΟΛΟ Ε.Ε.	12.480	17.900	24.100	31.475	37.706	45.411	60.188	75.264	91.840	103.480
ΤΟΥΡΚΙΑ	1.200	1.500	7.500	10.000	12.000	11.000	12.500	13.500	14.000	14.000
ΚΥΠΡΟΣ	70	170	210	323	750	826	1.034	1.284	1.500	1.600
ΛΟΙΠΕΣ	900	4.820	3.900	5.500	4.952	9.700	5.330	6.599	1.774	ΜΔ
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	14.650	21.390	35.710	47.298	55.408	66.937	79.052	96.647	109.114	ΜΔ
ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ										

2.4 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ-ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στον πίνακα 2.5 παρουσιάζεται η παραγωγή τσιπούρας σε ευρωπαϊκές χώρες την περίοδο 1997-2001. Η παραγωγή τσιπούρας στις χώρες-παραγωγοί στην Ευρώπη στην συγκεκριμένη περίοδο ακολουθεί ανοδική πορεία με μέσο ετήσιο ρυθμό 19.2%. Η παραγωγή της Ελλάδας το 2001 ήταν η υψηλότερη (36.000 τόνοι), καλύπτοντας το 51,6% του συνόλου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ ΣΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ (1997-2001)

ΧΩΡΑ	1997	1998	1999	2000	2001
ΓΑΛΛΙΑ	1.000	1.250	1.000	1.400	1.500
ΕΛΛΑΔΑ	14.000	19.000	28.000	36.000	36.000
ΙΤΑΛΙΑ	3.500	4.600	4.800	6.000	7.650
ΜΑΛΤΑ	2.000	1.900	1.900	1.600	1.500
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1.700	1.900	1.595	2.060	2.750
ΙΣΠΑΝΙΑ	5.530	6.330	7.600	8.300	13.050
ΚΥΠΡΟΣ	768	830	986	1.200	1.300
ΤΟΥΡΚΙΑ	6.000	6.750	7.000	6.000	6.000
ΣΥΝΟΛΟ	34.498	42.560	52.881	62.560	69.750
ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ(%)	-	23,37	24,25	18,30	11,49
ΠΟΣΟΤΗΤΑ: ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ					

Στον πίνακα 2.6 παρουσιάζεται η παραγωγή λαβρακιού σε Ευρωπαϊκές χώρες την περίοδο 1997-2001 σύμφωνα με τα στοιχεία του Ρ.Ε.Α.Ρ. Η παραγωγή λαβρακιού στις χώρες-παραγωγοί στην Ευρώπη, στην συγκεκριμένη περίοδο ακολουθεί ανοδική πορεία με μέσο ετήσιο ρυθμό 19,4%. Η Ελλάδα και πάλι κατείχε την πρωτιά με 25.000 τόνους, που αναλογεί σε ποσοστό 48,7% επί του συνόλου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ(1997-2001)

ΧΩΡΑ	1997	1998	1999	2000	2001
ΓΑΛΛΙΑ	1.650	2.500	3.150	3.600	3.700
ΕΛΛΑΔΑ	12.000	17.000	20.000	23.000	25.000
ΙΤΑΛΙΑ	4.300	5.200	6.600	8.100	9.550
ΜΑΛΤΑ	500	600	500	600	500
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	902	1.000	849	1.080	1.330
ΙΣΠΑΝΙΑ	829	1.408	1.670	2.300	2.950
ΚΥΠΡΟΣ	58	204	298	300	300
ΤΟΥΡΚΙΑ	5.000	5.750	6.500	8.000	8.000
ΣΥΝΟΛΟ	25.239	33.662	39.567	46.980	51.330
ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ(%)	-	33,37	17,54	18,76	9,26
ΠΟΣΟΤΗΤΑ: ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ					

2.5 Παραγωγή γόνου τσιπούρας-λαβρακιού στην Ευρώπη

Η παραγωγή γόνου ακολούθησε ανοδική πορεία με μέσο ετήσιο ρυθμό 11,3% και ανήλθε σε 502,8 τόνους από 364,4 τόνους το 1998. Το 2001 η Ελλάδα με παραγωγή 235 τόνους κάλυψε το 46,7% του συνόλου, η Ιταλία το 16,9% (85 τόνοι) και η Ισπανία το 12,9%(65 τόνους). (Πίνακας 2.7)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ-ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ(1997-2001)

ΧΩΡΑ	1998	1999	2000	2001
ΓΑΛΛΙΑ	28	39,1	41,5	43
ΕΛΛΑΔΑ	150	187	235	235
ΙΤΑΛΙΑ	100	108	90	85
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	9,2	18,2	17,8	18,8
ΙΣΠΑΝΙΑ	43,3	42,3	51,7	65
ΚΥΠΡΟΣ	11,9	18,1	17,5	33
ΤΟΥΡΚΙΑ	22	30,5	23	23
ΣΥΝΟΛΟ	364,4	443,2	476,5	502,8
ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ(%)	-	21,62	7,51	5,52
ΠΟΣΟΤΗΤΑ: ΣΕ ΤΟΝΟΥΣ				

2.6 Μέση τιμή τσιπούρας-λαβρακιού στην Ευρώπη

Η μέση τιμή της τσιπούρας ακολούθησε καθοδική πορεία και διαμορφώθηκε σε 4,58€/κιλό το 2000 από 6,01€/κιλό το 1996. Οι τιμές στην Τουρκία ήταν οι χαμηλότερες στην Ευρώπη την εξεταζόμενη περίοδο και κυμάνθηκαν μεταξύ των 4€ και 5,5€/κιλό. Οι τιμές στην Ελλάδα και την Ισπανία, παρουσιάζουν πτωτική τάση την εν λόγω περίοδο και παρέμειναν σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρώπης. Οι υψηλότερες τιμές εμφανίστηκαν στην Ιταλία και την Γαλλία και παρουσίασαν μικρότερη μείωση σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. (Πίνακας 2.8)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8: ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ(1996-2000)

	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	6,05	6,00	5,71	4,40	4,29
ΓΑΛΛΙΑ	7,70	6,92	7,62	6,78	6,78
ΙΤΑΛΙΑ	7,54	7,12	7,20	6,20	6,20
ΙΣΠΑΝΙΑ	6,30	6,11	6,01	4,75	4,22
ΤΟΥΡΚΙΑ	4,75	5,00	5,53	4,00	ΜΔ
ΚΥΠΡΟΣ	9,85	7,21	6,74	5,16	ΜΔ
ΕΥΡΩΠΗ	6,01	6,06	5,98	4,74	4,58
ΑΞΙΑ: ΣΕ €/ΚΙΛΟ					

Η μέση τιμή του λαβρακιού μειώθηκε από 7,29€/κιλό το 1996 σε 5,44€/κιλό το 2000, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με την τιμή της τσιπούρας. Οι τιμές και πάλι στην Τουρκία είναι οι χαμηλότερες στην Ευρώπη παρουσιάζοντας συνεχή μείωση την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, από 6,34€ σε 4,74€/κιλό (μείωση 25,24%).(Πίνακας 2.9)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9: ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ(1996-2000)

	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	7,04	6,70	6,40	5,19	4,88
ΓΑΛΛΙΑ	8,30	8,00	8,00	6,63	6,63
ΙΤΑΛΙΑ	8,04	7,92	7,97	6,71	6,70
ΙΣΠΑΝΙΑ	7,17	8,02	7,20	5,20	4,88
ΤΟΥΡΚΙΑ	6,34	5,24	4,87	4,74	ΜΔ
ΚΥΠΡΟΣ	9,85	7,38	7,00	4,80	ΜΔ
ΕΥΡΩΠΗ	7,29	6,80	6,56	5,51	5,44
ΑΞΙΑ: ΣΕ €/ΚΙΛΟ					

2.7 Μέση τιμή γόνου τσιπούρας-λαβρακιού στην Ευρώπη

Η μέση τιμή πώλησης γόνου τσιπούρας στην Ευρώπη διαμορφώθηκε σε 0,23€ το 1999 και το 2000, ενώ η μέση τιμή πώλησης γόνου λαβρακιού το 2000 διαμορφώθηκε σε 0,23€ και το 1999 σε 0,21€.(Πίνακες 2.10 - 2.11)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10: Μ. ΤΙΜΗ ΓΟΝΟΥ ΤΣΙΠΟΥΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ(1998-2000)

	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	0,27	0,25	0,24
ΓΑΛΛΙΑ	0,24	0,22	0,23
ΙΤΑΛΙΑ	ΜΔ	ΜΔ	0,22
ΙΣΠΑΝΙΑ	0,28	0,28	0,27
ΤΟΥΡΚΙΑ	ΜΔ	0,16	0,21
ΚΥΠΡΟΣ	ΜΔ	0,22	0,22
ΑΞΙΑ: ΣΕ €			

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11: Μ. ΤΙΜΗ ΓΟΝΟΥ ΛΑΒΡΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ(1998-

2000			
	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	0,24	0,22	0,22
ΓΑΛΛΙΑ	0,23	0,22	0,23
ΙΤΑΛΙΑ	ΜΔ	ΜΔ	0,22
ΙΣΠΑΝΙΑ	0,25	0,26	0,26
ΤΟΥΡΚΙΑ	ΜΔ	0,15	0,23
ΚΥΠΡΟΣ	ΜΔ	0,21	ΜΔ
ΑΞΙΑ: ΣΕ €			

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

3.1 Βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου

Η ιχθυοκαλλιέργεια στην Ελλάδα έχει αποκτήσει χαρακτήρα εντατικής βιομηχανικής παραγωγής, με σημαντική ανάπτυξη της τεχνολογίας και της τεχνογνωσίας εκτροφής. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 παρατηρείται αύξηση της παραγωγής της τσιπούρας και του λαβρακιού και σταδιακή μείωση των τιμών διάθεσης αυτών. Η αύξηση της παραγωγής οφείλεται αφενός στην επίλυση τεχνικών και ποιοτικών ζητημάτων στην παραγωγική διαδικασία και αφετέρου στην αύξηση της ζήτησης για τα ψάρια της ιχθυοκαλλιέργειας, καθώς τα αποθέματα αλιευμάτων μειώνονται και το κόστος αλιείας αυξάνεται. Ως εκ τούτου, η αύξηση της προσφερόμενης ποσότητας και ο συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων οδηγεί στην συμπίεση της τιμής πώλησης, ορισμένες φορές ακόμα και κάτω του κόστους. Το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται άμεσα στον κλάδο των υδατοκαλλιεργειών, υπολογίζεται ότι ξεπερνά τα 7000 άτομα, προσθέτοντας έναν μεγάλο αριθμό ατόμων που απασχολείται σε συναφείς (με τον κλάδο) δραστηριότητες όπως εμπόριο, μεταφορές, κατασκευές, τροφές, φάρμακα, αναλώσιμα, εξοπλισμοί. (Πίνακας 3.1)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ (2000-2001)

	ΠΛΗΡΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ			ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ		
	ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΥΔΑΤΑ	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΥΔΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΥΔΑΤΑ	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΥΔΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ
2000	1.520	3.414	4.934	380	1.250	1.630
2001	1.467	3.714	5.181	230	1.746	1.976

ΠΗΓΗ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΔΑΤ/ΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Η παραγωγική διαδικασία συνήθως διαρκεί 14-20 μήνες και τα ψάρια διατίθενται σε βάρος από περίπου 250-1500 γρ. Η παραγωγική διαδικασία περιλαμβάνει 2 στάδια:

- ✓ Την ιχθυογέννηση, όπου παράγεται και αναπτύσσεται ο γόνος στον ιχθυογεννητικό σταθμό μέχρι να φτάσει 1,5-2 γρ., ώστε να θεωρείται έτοιμο προϊόν και
- ✓ Την πάχυνση, όπου εκτρέφεται ο παραγόμενος γόνος σε ιχθυοκλωβούς στην μονάδα πάχυνσης.

Οι ιχθυοτροφές αποτελούν βασική πρώτη ύλη για την ιχθυοκαλλιέργεια και ως εκ τούτου η παραγωγή τους έχει αυξηθεί από τις ελληνικές βιομηχανίες. Επιπλέον πραγματοποιούνται και εισαγωγές (από την Δανία, Ισπανία, Γαλλία κ.ά.) καθώς η παραγωγή δεν καλύπτει πλήρως τις ανάγκες της ιχθυοκαλλιέργειας. Η σύνθεση των ιχθυοτροφών κατά βάση περιλαμβάνει ιχθυάλευρα, ιχθυοστοιχεία, δημητριακά, ιχθυέλαια, φυτικό λίπος και συμπληρώματα σιδήρου και βιταμινών.

3.2 Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια

Ο τομέας της αλιείας, ως κλάδος της πρωτογενούς παραγωγής, θεωρείται σημαντικός για την εθνική οικονομία συμβάλλοντας στην διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεγάλων περιοχών της χώρας, αξιοποιώντας τοπικούς πλουτοπαραγωγικούς πόρους (π.χ. λιμνοθάλασσες), λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη την περιβαλλοντική σημασία τους.

Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει:

- Θαλάσσια αλιεία
- Υδατοκαλλιέργεια και διαχείριση των εσωτερικών ιχθυοτροφών υδάτων
- Μεταποίηση και εμπορία αλιευτικών προϊόντων.

3.3 Θεσμικό πλαίσιο

Ο ρόλος των υδατοκαλλιεργειών είναι σημαντικός, καθώς η συμβολή τους στην μείωση του αλιευτικού ελλείματος, στην τόνωση των τοπικών οικονομιών, στην δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και στην προσφορά πρόσθετων αλιευτικών προϊόντων στην κατανάλωση, είναι καθοριστική. Ο ήδη σημαντικός ρόλος τους ενισχύεται από το γεγονός ότι η συλλεκτική αλιεία αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα παραγωγής, τα οποία προέρχονται από την εντατική εκμετάλλευση των αποθεμάτων, καθώς και τους κοινοτικούς περιορισμούς. Παρόλα αυτά προβλήματα όπως, ο έντονος ανταγωνισμός, κυμαινόμενη ζήτηση, καθώς και η ποιότητα και η υγιεινή των προϊόντων μαστίζουν τον κλάδο των υδατοκαλλιεργειών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και κρίνεται απαραίτητη η χάραξη πολιτικής και η οικονομική ενίσχυσή τους, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

3.3.1. Επιχειρησιακό πρόγραμμα αλιείας

Η πολιτική του Υπουργείου Γεωργίας για τον τομέα της αλιείας εκφράζεται με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (Ε.Π.ΑΛ) για την περίοδο 2000-2006 και εντάσσεται στα πλαίσια του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ). Οι στόχοι της πολιτικής είναι :

- Αναβάθμιση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, με σεβασμό στις διατροφικές συνήθειες των καταναλωτών και στα πλαίσια βιώσιμων πρακτικών με την εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων παρακολούθησης και διάθεσης.
- Εκσυγχρονισμός και αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων του κλάδου σε τεχνικό, εμπορικό και διοικητικό επίπεδο, με επακόλουθη την αύξηση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητάς τους.
- Εντατικοποίηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία ελέγχων και εκσυγχρονισμός του υπάρχοντος συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής στοιχείων παραγωγής, εμπορίας και απασχόλησης.
- Αύξηση της παραγωγής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας υψηλής διατροφικής αξίας και ποιότητας.
- Βελτίωση των συνθηκών αλιείας σε ιχθυοτροφικές εκμεταλλεύσεις των εσωτερικών υδάτων.
- Προστασία του περιβάλλοντος στα πλαίσια της Υπεύθυνης Υδατοκαλλιέργειας με διασφάλιση αειφορικών προσεγγίσεων στην παραγωγική διαδικασία.
- Διερεύνηση των αγορών διάθεσης των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και εξεύρεση νέων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του καταναλωτικού κοινού.

Η στρατηγική του επιχειρησιακού προγράμματος έγκειται στη:

- Στήριξη των συλλογικών δράσεων σε όλα τα επίπεδα, από την παραγωγή, την οργανωτική δομή και διαχείριση των επιχειρήσεων μέχρι την προστασία των υδάτινων πόρων και τη διοχέτευση των προϊόντων στις αγορές.
- Αναβάθμιση και διάδοση των διαδικασιών που αποσκοπούν στην περιβαλλοντική προστασία(χρήση συστημάτων ίΤτοηιτ.οπηα,θέσπιση σημάτων ποιότητας, τεχνικός και οργανωτικός εκσυγχρονισμός των μονάδων) προς όφελος της υγιεινής του παραγόμενου προϊόντος.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών και πρωτότυπων ιδεών, καθώς και διασπορά της αποκτηθείσας γνώσης.
- Αύξηση της παραγωγής εναρμονισμένη με τα αποτελέσματα μελετών αγοράς που θα εκπονούνται ανά διετία και θα συσχετίζουν τις τάσεις των αγορών, εγχώριων και διεθνών, με την παραγωγή, την εμπορία και την ανταγωνιστικότητα των ιχθυηρών.
- Αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας με ταυτόχρονη στήριξη του εισοδήματος και συγκράτηση του εργατικού δυναμικού στις εστίες του, ειδικά σε παραμεθόριες και μειονεκτικές περιοχές.

3.3.2 Κοινή αλιευτική πολιτική για τις υδατ/γείες

Η πολιτική της Ε.Ε για τις υδατοκαλλιέργειες εκφράζεται με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική (Κ.Α.Π). Η κοινοτική υδατοκαλλιέργεια περιλαμβάνει τρεις κύριες δραστηριότητες :

- Την εκτροφή θαλάσσιων ψαριών,
- Την εκτροφή θαλάσσιων οστρακόδερμων και
- Την εκτροφή ψαριών σε γλυκά ύδατα.

Η υδατοκαλλιέργεια λαμβάνει κοινοτική χρηματοδότηση από το 1971. Το 1993 η Ε.Ε προχώρησε στην δημιουργία του Χρηματοδοτικού Μέσου Προσανατολισμού της Αλιείας (Χ.Μ.Π.Α) με τον οποίο χρηματοδοτούνται έργα που περιλαμβάνουν:

- Τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και την κατασκευή νέων,
- Την εγκατάσταση ή την βελτίωση συστημάτων κυκλοφορίας ύδατος στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας,
- Τη συμμόρφωση των επιπέδων υγιεινής προς τις απαιτήσεις της Κοινότητας και
- Τη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Το Χ.Μ.Π.Α λειτουργεί σύμφωνα με την αρχή της συγχρηματοδότησης, δηλαδή η ενδιαφερόμενη χώρα-μέλος συμβάλλει στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων. Επιπλέον εάν μια κοινοτική χρηματοδότηση αφορά μια επένδυση, ο δικαιούχος, είτε είναι μεμονωμένο άτομο είτε συλλογικός φορέας, πρέπει να συνεισφέρει με την δική του συμβολή.

Στα πλαίσια συζήτησης για την αναμόρφωση της Κ.Α.Π, η επιτροπή κατέθεσε το 2002 μια σειρά από προτεινόμενες δράσεις με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, δηλαδή προτείνεται ένας επαναπροσανατολισμός σχετικά με τις προτεραιότητες των δημοσίων ενισχύσεων μέσω του Χ.Μ.Π.Α. Αυτή την περίοδο στην Ε.Ε επικρατεί ένα πάγωμα όσον αφορά τις μισθώσεις των θαλάσσιων χώρων αλλά και την χρηματοδότηση για την εκτροφή τοιπούρας και λαβρακιού. Η πρόταση της επιτροπής αφορά

μέτρα τα οποία θα ενισχύουν των εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων και τη διαφοροποίηση αλλά όχι την αύξηση της ικανότητας παραγωγής για κορεσμένα ήδη, δίνοντας έμφαση στην έρευνα για νέα είδη που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των καταναλωτών, σύμφωνα πάντα με τις νέες τάσεις της αγοράς. Επιπλέον για την θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια προτείνεται μετακίνηση των υπαρχόντων ιχθυοκλωβών ακόμα πιο μακριά από τις ακτές, προωθώντας με τον τρόπο αυτό την έρευνα και ανάπτυξη της τεχνολογίας ιχθυοκλωβών ανοικτής θάλασσας. Επιπροσθέτως η επιτροπή προτείνει την καταβολή μεγαλύτερης προσπάθειας για ενημέρωση καθώς και την εξέταση προοπτικής της συμμετοχής του κλάδου στο σύστημα ΕΜΔδ(σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου), για την εξοικονόμηση δαπανών και την απόκτηση πλεονεκτημάτων.

3.3.3 Διασφάλιση ποιότητας

Ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών έχει έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό. Στα πλαίσια της διαμόρφωσης μιας εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη του κλάδου, η χρήση ενός εθνικού σήματος ποιότητας είναι αναγκαία προκειμένου να αντεπεξέλθει ο κλάδος στις διεθνείς συνθήκες υψηλού ανταγωνισμού. Με το εθνικό σήμα ποιότητας πιστοποιείται η διασφάλιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών και προστατεύονται από άλλα προϊόντα αμφίβολης προέλευσης και ποιότητας.

Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επібλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π.), με το διακριτικό τίτλο ΔΟΡΟΟΕΡΤ, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου που λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος υπό την εποπτεία του Υπουργού Γεωργίας (Ν.2637/98). Σκοποί του είναι η προαγωγή και η διασφάλιση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων, καθώς και η προστασία όρων που αφορούν την προέλευση τους.

Το σύστημα διαχείρισης για τη διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων της ιχθυοκαλλιέργειας αποτελείται από τα πρώτα κλαδικά πρότυπα ΑΞΟΝΑΣ 4-1 και ΑΞΟΝΑΣ 4-2.

Ο Αξονας 4-1 περιλαμβάνει γενικές απαιτήσεις που αφορούν στην τήρηση της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας και ειδικές απαιτήσεις που αφορούν στους γεννήτορες, την προέλευση του ιχθυοπληθυσμού, το γόνο, την ιχθυοπυκνότητα, τις συνθήκες εκτροφής, τη διατροφή, την υγεία των ψαριών, τις θεραπευτικές αγωγές, την κτηνιατρική παρακολούθηση, την εξαίευση, την αποθήκευση, τη μεταφορά, την εκπαίδευση, την υγιεινή και την ασφάλεια του προσωπικού και των εγκαταστάσεων και την τήρηση της ιχθυλασιμότητας. Η επιχείρηση οφείλει να τηρεί αρχεία και βιβλία σχετικά με την τήρηση όλων αυτών των προδιαγραφών.

Ο Αξονας 4-2 περιλαμβάνει γενικές απαιτήσεις που αφορούν στην τήρηση της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας και ειδικές απαιτήσεις που αφορούν στις εγκαταστάσεις, τους χώρους υγιεινής, τα προγράμματα λειτουργίας των εγκαταστάσεων, τον καθαρισμό και την απολύμανση των χώρων εργασίας, τους κανόνες υγιεινής των εργαζομένων και τα ιατρικά πιστοποιητικά, την εκπαίδευση του προσωπικού, τα κριτήρια αξιολόγησης των προϊόντων, τους όρους και τους κανόνες συσκευασίας, την παραγωγή, την αποθήκευση, την τήρηση στοιχείων για τις εγκαταστάσεις συσκευασίας και για τα παραγόμενα και τα αποθηκευόμενα προϊόντα και την τήρηση της ιχθυλασιμότητας. Όλες οι ενέργειες εφαρμογής του προτύπου πρέπει να ακολουθούνται από πλήρεις καταγραφές και τήρηση σχετικών αρχείων και φακέλων. Πολλές επιχειρήσεις του κλάδου έχουν ευαισθητοποιηθεί στο θέμα του ελέγχου και της διασφάλισης της ποιότητας των προϊόντων τους και εφαρμόζουν συστήματα ποιότητας όπως το ISO και το HACCP (Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΖΗΤΗΣΗ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

4.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την ζήτηση ψαριών

Η τιμή σε συνδυασμό με το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών επιδρά στη ζήτηση των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας. Οι μεταβολές της τιμής επηρεάζουν περισσότερο τις προτιμήσεις των ασθενέστερων οικονομικά ατόμων και πολύ λιγότερο τις προτιμήσεις των υψηλών εισοδηματικά τάξεων.

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική μείωση της τιμής της τσιπούρας και του λαβρακιού, κυρίως λόγω της αύξησης της παραγωγής. Την περίοδο 1990-1995 η μέση τιμή της τσιπούρας μειώθηκε κατά 34% (από €7,63/κιλό σε €5,04/κιλό) και του λαβρακιού κατά 39% (από €8,22/κιλό σε €5,01/κιλό). Την περίοδο 1996-1998 σημειώθηκε αύξηση των τιμών, ενώ το 1999 παρουσιάστηκε μεγάλη πτώση, κατά 30% για την τσιπούρα και 23,9% για το λαβράκι. Το 2000 η τιμή της τσιπούρας αυξήθηκε κατά 10,4%, ενώ στη συνέχεια ακολούθησε εκ νέου πτωτική τάση και διαμορφώθηκε σε €3,46/κιλό το 2002. Η μέση τιμή του λαβρακιού συνέχισε την καθοδική της πορεία και την τριετία 2000-2002, μειούμενη σε €3,90/κιλό. Η μείωση των τιμών πώλησης συμβάλλει στην αύξηση της ζήτησης των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας. Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να συμπληρώσουμε ότι η τιμή της τσιπούρας και του λαβρακιού παρουσιάζει μεγάλη μεταβλητότητα στη διάρκεια του χρόνου. Οι τιμές των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας είναι συνήθως χαμηλότερες τους μήνες Οκτώβριο έως Δεκέμβριο και υψηλότερες τους μήνες Απρίλιο έως Ιούνιο, διότι αυτήν την περίοδο η προσφορά είναι μικρότερη. Επιπλέον, παρατηρείται ότι οι τιμές για το λαβράκι είναι ελαφρά υψηλότερες από αυτές της τσιπούρας. (Πίνακας 4.1)

Πίνακας 4.1.: Τιμές πώλησης τσιπούρας και λαυρακιού

ΕΤΟΣ	ΤΣΙΠΟΥΡΑ		ΛΑΒΡΑΚΙ	
	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ (%)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ (%)
1990	7,63		8,22	
1991	7,33	-3,93	8,07	-1,82
1992	6,90	-5,87	7,45	-7,68
1993	5,58	-19,13	5,72	-23,22
1994	5,43	-2,69	5,58	-2,48
1995	5,04	-7,74	5,01	-10,21
1996	5,11	1,39	5,71	13,97
1997	5,15	0,78	5,85	2,45
1998	5,65	9,71	6,16	5,30
1999	3,95	-30,01	4,69	-23,86
2000	4,36	10,38	4,35	-7,25
2001*	4,05	-7,11	4,11	-5,51
2007*	3,46	-14,6	3,90	-5,11
ΑΞΙΑ:				
€/ΚΙΛΟ				

Η ζήτηση των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας εξαρτάται άμεσα από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά αλιευμάτων. Τα ψάρια ιχθυοκαλλιέργειας αποτελούν άμεσα υποκατάστατα για τα ψάρια της συλλεκτικής αλιείας. Στις θαλάσσιες περιοχές της Ε.Ε. παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μείωση των αποθεμάτων των αλιευμάτων, ως αποτέλεσμα της υπεραλιείας. Παράλληλα, η νέα Κοινή Αλιευτική Πολιτική στοχεύει στη μείωση της αλιευτικής

δραστηριότητας στα πλαίσια της ευρύτερης πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την πτώση της τιμής των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας, αλλά και τη διαθεσιμότητα τους καθ'όλη τη διάρκεια του χρόνου, δημιουργούν πολύ θετικές προοπτικές για τη ζήτηση ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας.

Τα κατεψυγμένα αλιεύματα αποτελούν υποκατάστατα για τα νωπά ψάρια, η διαθεσιμότητα και η τιμή των οποίων επηρεάζει τη ζήτηση των προϊόντων της ιχθυοκαλλιέργειας. Η εγχώρια φαινομενική κατανάλωση κατεψυγμένων αλιευμάτων.

Η εποχικότητα είναι ένας παράγοντας που χαρακτηρίζει γενικότερα τη ζήτηση ψαριών. Κατά τους θερινούς μήνες η ζήτηση νωπών ψαριών είναι μεγαλύτερη, όμως η προσφορά τους είναι περιορισμένη λόγω των απαγορεύσεων για ορισμένες μεθόδους αλιείας. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε υψηλότερες τιμές και επηρεάζει άμεσα τις προτιμήσεις των καταναλωτών.

Οι διατροφικές συνήθειες επιδρούν στη ζήτηση των ψαριών. Η θρεπτική αξία των ιχθύων αποδεικνύεται επιστημονικά και προβάλλεται ολοένα και περισσότερο (είναι πλούσια σε πρωτεΐνες, μειώνουν τον κίνδυνο καρδιακής προσβολής κ.ά.). Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια δίνεται από τους καταναλωτές συνεχώς μεγαλύτερη έμφαση στην υγιεινή διατροφή, γεγονός που ευνοεί την κατανάλωση των εξεταζόμενων προϊόντων.

Οι καταναλωτικές συνήθειες και η αύξηση της ζήτησης για έτοιμα φαγητά, τα οποία απαιτούν ελάχιστο χρόνο προετοιμασίας, συμβάλλουν αρνητικά στη ζήτηση για νωπά ψάρια. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής έχει περιορίσει το διαθέσιμο χρόνο για προετοιμασία του φαγητού, με αποτέλεσμα να ευνοείται η ζήτηση των κατεψυγμένων αλιευμάτων και ιχθυοπαρασκευασμάτων.

Οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της χώρας μας επηρεάζουν τη ζήτηση των ψαριών. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις ορεινές περιοχές και την ενδοχώρα η κατανάλωση ψαριών είναι μικρότερη και συνίσταται κυρίως σε ορισμένα είδη υδατοκαλλιέργειας (μ.χ. πέστροφα) και κατεψυγμένα προϊόντα.

4.2 Μέση μηνιαία δαπάνη για ψάρια ανα νοικοκυριό

Σύμφωνα με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών της περιόδου 1998/1999 (ΕΣΥΕ), τα ελληνικά νοικοκυριά δαπανούν €18,61 μηνιαίως για την αγορά ψαριών. Ο μέσος όρος των μηνιαίων αγορών των νοικοκυριών για είδη διατροφής κατά μέγεθος νοικοκυριού παρουσιάζεται στον πίνακα 4.2. Όπως παρατηρείται, οι δαπάνες για ψάρι καταλαμβάνουν το 8,2% των μηνιαίων δαπανών των νοικοκυριών για είδη διατροφής. Τα νοικοκυριά με 6 μέλη και άνω δαπανούν €26,38 μηνιαίως για την αγορά ψαριών και ακολουθούν τα νοικοκυριά με 5 μέλη με δαπάνη ύψους €22,67.0 μέσος όρος των μηνιαίων αγορών των νοικοκυριών για ψάρια κατά περιοχές παρουσιάζεται στον πίνακα 4.3. Την μεγαλύτερη μέση μηνιαία δαπάνη για ψάρια πραγματοποιούν τα νοικοκυριά στις ημιαστικές περιοχές με 20,35€ ανά νοικοκυριό, ακολουθούν οι λοιπές αστικές περιοχές (εκτός περιφέρειας πρωτεύουσας και πολεοδομικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης) με 19,98€ και οι αγροτικές περιοχές με 18,32€.

Η μεγαλύτερη μέση μηνιαία δαπάνη (ύψους 4,78€) αφορά τα νωπά ψάρια Γ' κατηγορίας (γόπες, κολιοί, παλαμιδες, γάβρος κ.α) και καλύπτει το 25,7% των μηνιαίων δαπανών για ψάρι. Ακολουθούν τα νωπά ψάρια Α' κατηγορίας (μπαρμπούνια, λυθρίνια, τσιπούρες, λαβράκια, συναγρίδες, γλώσσες, ξιφίας, σφυρίδες κ.α) με μέση μηνιαία δαπάνη 4,31€, τα οποία καλύπτουν το 23,2% των μηνιαίων δαπανών για ψάρι.

Οι υψηλότερες δαπάνες για τα νωπά ψάρια Α' κατηγορίας πραγματοποιούνται στο πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης με 6,52€ ανά νοικοκυριό κατά μέσο όρο μηνιαίως και ακολουθούν οι λοιπές αστικές περιοχές με 4,89€.

Επίσης, τις υψηλότερες μηνιαίες δαπάνες για τα νωπά ψάρια Α' κατηγορίας πραγματοποιούν τα νοικοκυριά με 3 μέλη(5,50€), όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.4. Ακολουθούν τα νοικοκυριά με 4 μέλη (5,27€) και τα νοικοκυριά με 5 μέλη (4,41€).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΛΙΕΥΜΑΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

5.1 Δομή και διάρθρωση του κλάδου

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας παρουσιάζει μεγάλη ανομοιογένεια σε επίπεδο επιχειρήσεων, καθώς στον κλάδο δραστηριοποιούνται αφενός καθετοποιημένες εταιρίες, που ασχολούνται με την παραγωγή και την πάχυνση των ψαριών και αφετέρου εταιρίες που ασχολούνται μόνο με την παραγωγή γόνου ή την πάχυνση. Οι εταιρίες παραγωγής γόνου αριθμητικά είναι λίγες και καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας ζήτησης. Η πλειοψηφία αυτών είναι καθετοποιημένες, ενώ οι υπόλοιπες προμηθεύουν κυρίως συγγενείς εταιρίες οι οποίες ασχολούνται μόνο με την πάχυνση.

Πολλές από τις μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει δικά τους δίκτυα διανομής ή συμμετέχουν σε εταιρίες με εμπορική δραστηριότητα. Οι μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό του κλάδου, διαθέτουν τα ψάρια τους στην ευρύτερη περιοχή όπου δραστηριοποιούνται, είτε χρησιμοποιώντας τα υπάρχοντα δίκτυα των μεγαλύτερων εταιριών του κλάδου ή συνεργαζόμενες με εμπορικές εταιρίες και χονδρεμπόρους, εξάγουν τα είδη τους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

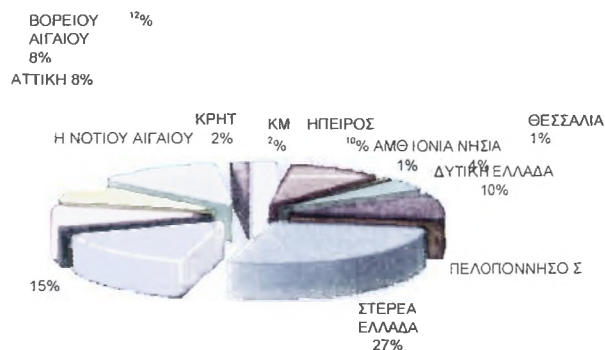
Οι εταιρίες του κλάδου δεν διαθέτουν χρηματικά ποσά για διαφημιστικές δαπάνες, μόνο κάποια μικρά κονδύλια διατίθενται από από πολύ λίγες, μεγάλες εταιρίες του κλάδου και αφορούν κυρίως τις καταχωρήσεις σε εφημερίδες και περιοδικά για την προώθηση των προϊόντων τους.

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται μια σημαντική αύξηση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των ιχθυοκαλλιεργειών, καθώς οι μονάδες θαλάσσιες καλλιέργειας αυξήθηκαν από 12 το 1986 σε 290 το 2001. Η μεγαλύτερη εξέλιξη παρουσιάζεται την περίοδο 1998-2001 καθώς τότε οι μονάδες αυξήθηκαν κατά 17,4% (από 247 σε 290) και οι ιχθυογεννητικοί σταθμοί κατά 41,4% (από 29 σε 41). Αυτή η αύξηση συμβαδίζει, τόσο με την αύξηση της παραγωγής τοππούρας, λαβρακιού και νέων ειδών, όσο και της παραγωγής γόνου αυτών. (Πίνακας 5.1)

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1: ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΠΑΧΥΝΣΗΣ ΚΑΙ ΙΧΘΥΟΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

ΕΤΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΠΑΧΥΝΣΗΣ	ΙΧΘΥΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ
1998	247	29
1999	266	33
2000	282	36
2001	290	41
ΠΗΓΗ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ.		

Το μεγαλύτερο ποσοστό των μονάδων πάχυνσης, βρίσκεται στην Στερεά Ελλάδα (27%). Ακολουθούν: η Πελοπόννησος με 15%, τα νησιά του Ν. Αιγαίου με 12%, η Ήπειρος με 10%, η Δ. Ελλάδα με 10%, η Αττική και το Β. Αιγαίο με 7,5% (Σχήμα 5.1).

Σχήμα 5.1: Γεωγραφική κατανομή μονάδων πάχυνσης

5.2 Κόστος παραγωγής

Το κόστος παραγωγής των εταιριών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της ιχθυοκαλλιέργειας ποικίλλει από μονάδα σε μονάδα και εξαρτάται κυρίως από το μέγεθος, τον χαρακτήρα και την οργάνωση της επιχείρησης. Οι καθετοποιημένες μονάδες, οι οποίες διαθέτουν και ιχθυογεννητικό σταθμό, έχουν διαφορετική διάρθρωση του κόστους παραγωγής από τις μονάδες που ασχολούνται μόνο με την πάχυνση ή μόνο με την παραγωγή γόνου. Επιπλέον, υπάρχει η πιθανότητα ακόμα και στις ίδιες μονάδες να παρατηρηθούν ορισμένες αποκλίσεις στην συμμετοχή μεμονωμένων συντελεστών κόστους μεταξύ δυο διαδοχικών ετών, ανάλογα με τη στιγμή τοποθέτησης του γόνου ή του σταδίου εκτροφής των ιχθυοαποθεμάτων της μονάδας.

Σημειώνεται ότι το λαβράκι έχει ελαφρώς υψηλότερο κόστος παραγωγής από την τσιπούρα, καθώς υπάρχουν μεγαλύτερες απώλειες κατά την παραγωγική διαδικασία. Επίσης, οι εταιρίες που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, αντιμετωπίζουν υψηλότερα κόστη λόγω του υψηλού μεταφορικού κόστους.

Στον πίνακα 5.2 παρουσιάζεται η διάρθρωση του κόστους παραγωγής των καθετοποιημένων εταιριών, όπου παρατηρείται ότι την μεγαλύτερη συμβολή στο κόστος παραγωγής έχουν οι ιχθυοτροφές με ποσοστό 44%, ακολουθεί ο γόνος με ποσοστό 21% και τα εργατικά με 14%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΘΕΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ(2002)

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ(%)
ΓΟΝΟΣ	21
ΤΡΟΦΕΣ	44
ΕΡΓΑΤΙΚΑ	14
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	12
ΛΟΙΠΑ	9
ΣΥΝΟΛΟ	100

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η διάρθρωση του κόστους σε μη καθετοποιημένες εταιρίες έχει ως εξής, οι ιχθυοτροφές επηρεάζουν το κόστος με ποσοστό της τάξης του 50%, ακολουθεί ο γόνος με ποσοστό 24% και τα εργατικά με 11 %. (Πίνακας 5.3)

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΗ ΚΑΘΕΤΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ (2002)

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ(%)
ΓΟΝΟΣ	24
ΤΡΟΦΕΣ	50
ΕΡΓΑΤΙΚΑ	11
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	9
ΛΟΙΠΑ	6
ΣΥΝΟΛΟ	100

ΠΗΓΗ: ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΑΓΟΡΑΣ

Ως εκ τούτου είναι φανερό ότι στις μη καθετοποιημένες η συμμετοχή του γόνου και των ιχθυοτροφών είναι υψηλότερη(κατά 14,3% και 13,6%), ενώ αντίθετως, οι πλήρως καθετοποιημένες μονάδες παρουσιάζουν υψηλότερα εργατικά κόστη.

5.3 Εξέλιξη τιμής ιχθυοτροφών-γόνου ευρύαλων ψαριών

Οι ιχθυοτροφές αποτελούν έναν από τους κυριότερους παράγοντες διαμόρφωσης του κόστους παραγωγής των ιχθυοκαλλιεργειών ευρύαλων ψαριών. Οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της ιχθυοκαλλιέργειας είτε εισάγουν τις ιχθυοτροφές, είτε τις προμηθεύονται από την εγχώρια αγορά, η οποία έχει αρχίσει να αναπτύσσεται. Οι τιμές των ιχθυοτροφών παρουσίασαν σημαντική αύξηση την περίοδο 1997-1998 κατά 21,7% και ανήλθαν σε 0,84€/κιλό από 0,69€/κιλό το 1997. Ενώ την περίοδο 1998-2002 κυμάνθηκαν μεταξύ 0,84€/κιλό και 0,89€/κιλό.(Πίνακας 5.4)

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4:ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΣΗΣ ΤΙΜΗΣ ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΩΝ(1995-2002)

ΕΤΟΣ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ
1995	0,67
1996	0,67
1997	0,69
1998	0,84
1999	0,85
2000	0,87
2001	0,85
2002	0,89

ΑΞΙΑ :€/ΚΙΛΟ ΠΗΓΗ: ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΑΓΟΡΑΣ

Αξιίζει να σημειωθεί ότι μέχρι το 1989 η εγχώρια προσφορά γόνου κυμαινόταν σε χαμηλά επίπεδα και οι ανάγκες της αγοράς καλύπτονταν από εισαγωγές. Έκτοτε παρατηρείται μαζική παραγωγή γόνου στην Ελλάδα και επομένως όλο και μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης καλύπτεται από την εγχώρια αγορά. Αναλυτικότερα η μέση τιμή γόνου τσιπούρας από 0,37€/τεμάχιο το 1993 μειώθηκε σε 0,25€/τεμάχιο το 1998. Η ίδια τάση παρατηρείται και για τη μέση τιμή γόνου λαβρακιού, η οποία από 0,35€/ τεμάχιο το 1993 μειώθηκε σε 0,20€/τεμάχιο το 1998.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, η πτωτική αυτή πορεία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αυξημένη προσφορά εγχώριου γόνου. Επιπλέον, εν μέρει επηρέασε τις τιμές στην εγχώρια αγορά

και το επίπεδο τιμών που επικρατούσε στην διεθνή αγορά, αλλά και συνθήκες ανταγωνισμού ή ακόμη και η έλλειψη ρευστότητας ορισμένων μονάδων.

5.3.1 Εξέλιξη μέσων τιμών διάθεσης ευρύαλων ψαριών

Οι τιμές διάθεσης των προϊόντων της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας παρουσίασαν πτωτική πορεία κατά το χρονικό διάστημα 1990-1995. Η εξέλιξη αυτή ήταν αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των μονάδων στον κλάδο και της ραγδαίας αύξησης της παραγωγής, δημιουργώντας συνθήκες αυξημένης προσφοράς και έντασης του ανταγωνισμού. Τα γεγονότα αυτά σε συνδυασμό με τον σχεδόν μονομερή προσανατολισμό των εξαγωγών προς την Ιταλία, οι οποίες απορροφούν τα 2/3 της παραγωγής, επέδρασαν στην εξέλιξη των τιμών διάθεσης. Κατά το 1996 ανακόπηκε η διαχρονική πτωτική πορεία των τιμών του παραγωγού που κράτησε έως και το τέλος του 1999.

Αρχές του 2000 αρχίζει ξανά η πτωτική πορεία των τιμών η οποία συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Αυτό οφείλεται κυρίως στην ανεπάρκεια των διαφημιστικών μηνυμάτων που έχουν σχέση με τα προϊόντα της ιχθυοκαλλιέργειας σε συνδυασμό με την συνεχή αύξηση της παραγωγής. Επίσης, ένας ακόμη σημαντικός λόγος της πτώσης των τιμών είναι και η στάση των εισηγμένων εταιρειών στο χρηματιστήριο.

5.4 Εισαγωγές - εξαγωγές

Τα τελευταία χρόνια, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και διάθεση ψαριών κυρίως τσιπούρας και λαβρακιού, εστιάζουν τις προσπάθειές τους στην διεύρυνση των εξαγωγικών δραστηριοτήτων τους.

Από τις εξελίξεις των τελευταίων ετών, φαίνεται ότι από το σύνολο της ελληνικής παραγωγής στα δυο αυτά είδη, το 70% εξάγεται στην Ευρώπη και το 30% καταναλώνεται στην εσωτερική αγορά. Ενδεικτικά αναφέρουμε, ότι από τους 23.000 τόνους εγχώριας παραγωγής σε τσιπούρα και λαβράκι, οι 7,700 τόνοι (33,5%) διατέθηκαν στο εσωτερικό και οι υπόλοιποι 15,300 τόνοι (66,5%) στο εξωτερικό. Από τις διαθεσίμες στο εξωτερικό ποσότητες 7,060 τόνοι ήταν τσιπούρα (55,3% επί της συνολικής παραγωγής τσιπούρας) και 8,240 τόνοι λαβράκι (80,5% επί της συνολικής παραγωγής λαβρακιού), (πηγή ΣΕΘ).

Η εξαγωγική δραστηριότητα του κλάδου είναι σχεδόν αποκλειστικά στραμμένη προς μία χώρα, την Ιταλία. Το 80% των εξαγωγών κατευθύνεται προς την ιταλική αγορά. Ωστόσο, σήμερα στο πελατολόγιο των επιχειρήσεων του κλάδου περιλαμβάνονται και η Γερμανία, η Βρετανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Αυστρία και το Βέλγιο. Αποτέλεσμα των παραπάνω, οι ελληνικές θαλασσοκαλλιέργειες κατάφεραν το 1997 να υλοποιήσουν εισροή συναλλάγματος 40 δις δρχ., με συνέπεια να μετατρέψουν σε θετικό το εμπορικό ισοζύγιο ιχθυηρών που ήταν για χρόνια αρνητικό. (πηγή ΑΤΕ).

Οι βασικοί λόγοι της εξαγωγικής υπερεξάρτησης προς την γειτονική χώρα είναι η φυσική και ψυχολογική απόσταση των δυο χωρών, καθώς επίσης και οι ομοιότητες στην κουλτούρα και στις συνήθειες των δυο λαών. Οι Ιταλοί είναι γνώστες της τσιπούρας και του λαβρακιού και θα παραμείνουν για αρκετό διάστημα οι κυριότεροι πελάτες των ελληνικών ιχθυοκαλλιεργειών.

Το 1994, έγιναν οι πρώτες προσπάθειες από τους Έλληνες εξαγωγείς να διεισδύσουν σε νέες αγορές εκτός της Ιταλίας. Το 1997, οι προσπάθειες αυτές είχαν σαν αποτέλεσμα να εκτρέψουν το 20% του εξαγωγικού έργου του κλάδου σε νέες αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ αναμένεται το ποσοστό των αναδυόμενων αγορών να φθάσει το 25-28%.(ΣΕΘ).

Σήμερα, ο πρωταρχικός στόχος των εταιρειών είναι η εξεύρεση νέων αγορών, κάτι που απαιτεί κινητοποίηση των τμημάτων μάρκετινγκ. Οι Έλληνες παραγωγοί προσανατολίζονται στην προσέγγιση νέων αγορών, στις οποίες ο ανταγωνισμός είναι περιορισμένος και παρουσιάζουν μεγάλες δυνατότητες για μεσογειακά ψάρια. Τέτοιες αγορές είναι οι χώρες της Β. Ευρώπης, οι Η.Π.Α, οι χώρες της Απω Ανατολής και η Ιαπωνία, όπου η ετήσια παραγωγή ψαριών ανέρχεται σε εκατ. τόνους, αλλά πραγματοποιείται από μονάδες οικογενειακού μεγέθους, (ΣΕΘ).

5.5 Δίκτυα διανομής

Η διανομή των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας από τις επιχειρήσεις του κλάδου, τόσο στην εγχώρια αγορά, όσο και στο εξωτερικό, πραγματοποιείται κυρίως μέσω χονδρεμπόρων (περίπου 85% της παραγωγής). Οι μεγαλύτερες εταιρίες του κλάδου διαθέτουν οργανωμένα δίκτυα διανομής των προϊόντων τους, μέσω θυγατρικών εμπορικών εταιριών, οι οποίες τα προωθούν ως επί το πλείστον στο εξωτερικό. Οι εν λόγω εταιρίες εμπορεύονται παράλληλα ψάρια για λογαριασμό μικρότερων εταιριών του κλάδου οι οποίες δεν διαθέτουν δικό τους δίκτυο διανομής.

Εκτός από τους χονδρεμπόρους, ορισμένες παραγωγικές εταιρίες του κλάδου διαθέτουν τα προϊόντα τους και απευθείας σε ιχθυαγορές (περίπου 15% της παραγωγής).

Ο καταναλωτής προμηθεύεται τα ψάρια ιχθυοκαλλιέργειας μέσω ιχθυαγορών και ιχθυοπωλείων, και χώρων μαζικής εστίασης. Οι ιχθυαγορές και τα ιχθυοπωλεία αποτελούν το σημαντικότερο δίκτυο διάθεσης ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας στη λιανική.

5.6 Ανταγωνισμός

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας διακατέχεται από έντονο ανταγωνισμό και εντοπίζεται κυρίως σε επίπεδο τιμών και ποσότητας. Οι παραγωγοί έχουν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό προϊόντων που προέρχονται από άλλες ιχθυοπαραγωγικές μονάδες, αλλά και προϊόντα που προέρχονται από "ελευθέρως βουσκή" είτε εγχώρια είτε από το εξωτερικό. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός μπορεί να προέρχεται και από διαφορετικά προϊόντα όπως πουλερικά, χοιρινό και μοσχαρίσιο κρέας, ως εναλλακτικά προϊόντα διατροφής.

Οι κύριες ανταγωνίστριες χώρες είναι η Τουρκία και η Ισπανία. Η Τουρκία διότι έχει το χαμηλότερο κόστος παραγωγής και η Ισπανία εξαιτίας της μεγάλης εσωτερικής κατανάλωσης. Την περίοδο που διανύουμε ο υψηλός ανταγωνισμός είναι κυρίως ο οικονομικός ανταγωνισμός. Εντοπίζεται μεταξύ των εισηγμένων εταιριών στο χρηματιστήριο Αθηνών και των μη. Η κύρια αιτία έγκειται στο γεγονός ότι οι εισηγμένες εταιρείες ασχολούνται με την λογιστική οικονομία σε αντίθεση με τις άλλες που ασχολούνται με την οικονομία της παραγωγής τους.

5.7 Χρηματοοικονομική ανάλυση των εταιριών του κλάδου ιχθυοκαλλιέργειας

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο εμφανίζονται αναλυτικά οι αριθμοδείκτες των 13 μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου, οι οποίες εμφάνισαν συνολικό κύκλο εργασιών το 2001 άνω των €5εκ. και συγκεντρωτικά ο αντίστοιχος μέσος όρος όλων των εταιριών που έχουν δημοσιεύσει τα οικονομικά τους στοιχεία. Επιπρόσθετα παρουσιάζονται οι μέσοι ετήσιοι δείκτες της κάθε εταιρίας καθώς και ο μέσος όρος δεικτών του συνόλου των επιχειρήσεων.

5.7.1. Αποδοτικότητα

Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων εκφράζεται ως ποσοστό των προ φόρων κερδών στα ίδια κεφάλαια, ενώ η αποδοτικότητα απασχολούμενων κεφαλαίων αποτυπώνει την απόδοση του κεφαλαίου της επιχείρησης ανεξαρτήτως προέλευσης(ίδια κεφάλαια ή υποχρεώσεις) και υπολογίζεται ως ποσοστό των προ φόρων κερδών στο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων και των μεσομακροπρόθεσμων υποχρεώσεων και προβλέψεων. Η μέση αποδοτικότητα του ιδίου και του απασχολημένου κεφαλαίου για τις 13 επιχειρήσεις ανήλθε σε 18,79% και 14,90% αντίστοιχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΑΓΟΡΑ ΛΙΠΕΥΜΑΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

6.1 Παραγωγή Γόνου Τσιπούρας-Λαβρακιού

Οι εταιρίες του κλάδου παρουσίαζαν αρχικά εξάρτηση όσον αφορά την προμήθεια γόνου από επιχειρήσεις του εξωτερικού. Ωστόσο, με την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας στην Ελλάδα παρατηρήθηκε και παράλληλη ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής γόνου, με αποτέλεσμα να ανατραπεί η αρχική κατάσταση.

Το μεγαλύτερο μέρος του παραγομένου γόνου συνίσταται σε τσιπούρα και λαβράκι. Στα πλαίσια των προσπαθειών ανάπτυξης των νέων ειδών, τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί και η παραγωγή γόνου κυρίως μυτακιού, φαγκριού και μουρμούρας, η οποία όμως παραμένει σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

Η εξέλιξη της παραγωγής γόνου τσιπούρας-λαβρακιού το χρονικό διάστημα 1990-2002 απεικονίζεται στον πίνακα 6.1 που ακολουθεί. Αναφέρεται ότι τα στοιχεία μέχρι και το έτος 1997 προέρχονται από την Α.Τ.Ε. και για το διάστημα 1998-2000 προέκυψαν από τον Σ.Ε.Θ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1: Παραγωγή γόνου τσιπούρας-λαβρακιού (1990-2002)

Έτος	Τσιπούρα		Λαβράκι	%	Σύνολο	Αξία
1990	4.000.000		7.000.000	63,6	11.000.000	5.000.000
1991	8.193.000		15.214.000	65,0	23.407.000	9.300.000
1992	12.100.000		22.550.000	65,1	34.650.000	14.700.000
1993	30.800.000		29.200.000	48,7	60.000.000	19.650.000
1994	36.838.500		29.485.000	44,4	66.423.500	19.350.000
1995	51.575.000		52.192.000	50,3	103.767.000	28.800.000
1996	62.000.000		48.000.000	43,6	110.000.000	31.700.000
1997	74.293.100		55.980.700	43,0	130.273.800	33.500.000
1998	80.000.000		70.000.000	46,7	150.000.000	38.300.000
1999	101.000.000		86.000.000	46,0	187.000.000	44.000.000
2000	130.000.000		105.000.000	44,7	235.000.000	54.000.000
2001	174.000.000		116.000.000	40,0	290.000.000	64.000.000
2002	173.000.000		127.000.000	42,3	300.000.000	67.000.000

Η συνολική παραγωγή γόνου τσιπούρας-λαβρακίου παρουσίασε μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 31,7% το διάστημα 1990-2002, ανερχόμενη σε 300 εκ. ιχθύδια το 2002 έναντι 11 εκ. ιχθυδίων το 1990. Ειδικότερα, η αύξηση της παραγωγής την περίοδο 2002/2001 ήταν 3,4% (από 290 εκ. ιχθύδια σε 300 εκ. ιχθύδια), ενώ το 2001 οι παραγόμενες ποσότητες γόνου εμφάνισαν αύξηση κατά 23,4% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (235 εκ. ιχθύδια).

Η αξία της συνολικής παραγωγής γόνου τσιπούρας-λαβρακίου παρουσίασε μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξεως του 24% το διάστημα 1990-2002 και διαμορφώθηκε σε 67 εκ €. το 2002 έναντι 5 εκ €. το 1990. Συγκεκριμένα, το 2002 σημείωσε αύξηση 4,7% έναντι του προηγούμενου έτους (64 εκ €), ενώ η άνοδος της αξίας παραγωγής την περίοδο 2001/2000 ήταν 18,5%.

Ειδικότερα, η παραγωγή γόνου τσιπούρας το 2002 διαμορφώθηκε σε 173 εκ. ιχθύδια, εμφανίζοντας οριακή μείωση (0,6%) έναντι του 2001. Την περίοδο 2001/2000 υπήρξε αύξηση της παραγωγής κατά 33,8% (από 130 εκ. ιχθύδια σε 174 εκ. ιχθύδια). Όπως προκύπτει από τον πίνακα, ο γόνος τσιπούρας καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής παραγωγής από το 1993 και έπειτα.

Η παραγωγή γόνου λαβρακίου το 2002 ανήλθε σε 127 εκ. ιχθύδια από 116 εκ. ιχθύδια το 2001, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 9,5%. Την περίοδο 2001/2000 σημείωσε αύξηση κατά 10,5%. Το 2002 ο γόνος λαβρακίου αντιπροσώπευσε το 42,3% της συνολικής παραγωγής. Όπως παρατηρείται, υπάρχει σταδιακή μετατόπιση της παραγωγής από το γόνο λαβρακίου στο γόνο τσιπούρας την τελευταία δεκαετία.

Στον πίνακα 6.2 παρουσιάζονται τα επίσημα στοιχεία παραγωγής γόνου τσιπούρας, λαβρακίου και νέων ειδών την περίοδο 1998-2001, σύμφωνα με το Υπουργείο Γεωργίας. Επισημαίνεται ωστόσο ότι, τα εν λόγω μεγέθη για την τσιπούρα και το λαβράκι είναι υποεκτιμημένα, καθώς δεν τηρούνται από όλες τις επιχειρήσεις οι άδειες και οι δυναμικότητες παραγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2: Παραγωγή γόνου τσιπούρας, λαβρακίου και νέων ειδών(1998-2001)

	1998	1999	2000	2001
Τσιπούρα	Μ.Δ.	78.141. 500	100.714 .032	136.921 .872
Λαβράκι	Μ.Δ.	70.727. 413	83.559. 700	104.013 .543
Σύνολο τσιπούρας- λαβρακίου	136.745. 300	148.868 .913	184.273 .732	240.935 .415
Νέα Είδη	10.894.0 00	11.813. 960	9.469.8 20	10.053. 166
Αξία σε €	39.242.8 47	40.293. 470	44.055. 759	54.159. 941
Ποσότητα: σε ιχθύδια Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας-Διεύθυνση Υδατοκαλλιεργειών και Εσωτερικών Υδάτων				

Στον πίνακα 6.3 παρουσιάζεται η εξέλιξη της παραγωγής γόνου για ίδια χρήση και για διάθεση σε τρίτους, την περίοδο 1990 - 2002. Από τα δεδομένα του πίνακα παρατηρείται ότι, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής γόνου προορίζεται για διάθεση σε τρίτους, δεδομένου ότι είναι μικρός ο αριθμός των επιχειρήσεων που ασχολούνται με την παραγωγή γόνου και αυτές προμηθεύουν τις περισσότερες μονάδες πάχυνσης που δραστηριοποιούνται στην εγχώρια αγορά.

Οι ποσότητες που προορίστηκαν για ίδια χρήση το 2002 ανήλθαν σε 90 εκ. ιχθύδια από 87 εκ. ιχθύδια το 2001, εμφανίζοντας αύξηση κατά 3,4%. Το ποσοστό συμμετοχής του γόνου για ίδια

χρήση επί της συνολικής παραγωγής κυμάνθηκε μεταξύ του 26% - 45,5% την εξεταζόμενη περίοδο.

Οι ποσότητες γόνου που διατέθηκαν σε τρίτους το 2002 ανήλθαν σε 210 εκ. ιχθύδια από 203 εκ. ιχθύδια το 2001, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3,5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3: Παραγωγή γόνου τσιπούρας-λαβρακίου για ίδια χρήση και διάθεση σε τρίτους(1990-2002)

Έτος	Ίδια χρήση	Διάθεση σε τρίτους	Σύνολο
1990	5.000.000	6.000.000	11.000.000
1991	8.460.000	14.947.000	23.407.000
1992	13.700.000	20.950.000	34.650.000
1993	22.000.000	38.000.000	60.000.000
1994	21.500.000	44.823.000	66.323.000
1995	29.025.000	74.742.000	103.767.000
1996	29.000.000	81.000.000	110.000.000
1997	37.286.600	92.987.200	130.273.800
1998	41.000.000	109.000.000	150.000.000
1999	50.000.000	137.000.000	187.000.000
2000	61.000.000	174.000.000	235.000.000
2001	87.000.000	203.000.000	290.000.000
2002	90.000.000	210.000.000	300.000.000
Ποσότητα: σε ιχθύδια	Πηγή: Α.Τ.Ε.		

6.2 Παραγωγή Τσιπούρας-Λαβρακίου

Τα προϊόντα των εντατικών καλλιεργειών σε θαλάσσια ύδατα είναι κυρίως η τσιπούρα και το λαβράκι. Ορισμένες εταιρίες του κλάδου ασχολούνται και με την παραγωγή νέων ειδών, όπως μιντάκι, φαγκρί, σαργός, σοναγρίδα κλπ.

Η εξέλιξη της παραγωγής τσιπούρας-λαβρακίου τη χρονική περίοδο 1992-2002 παρουσιάζεται στον πίνακα 6.5. Ωστόσο, είναι συχνό φαινόμενο οι επιχειρήσεις να παράγουν μεγαλύτερες ποσότητες από την παραγωγική τους δυναμικότητα, ένα μέρος των οποίων δε δηλώθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.5: Παραγωγή τσιπούρας-λαβρακίου(1986-2002)

Έτος	Παραγωγή	Ρυθμός Μεταβολής(%)
1986	100	-
1987	105	5,0
1988	300	185,7
1989	550	83,3
1990	1.600	190,9
1991	3.500	118,8
1992	7.500	114,3
1993	11.500	53,3
1994	14.500	26,1
1995	18.700	29,0
1996	24.000	28,3
1997	26.358	9,8
1998	34.644	31,4
1999	48.000	38,6
2000	56.000	16,7
2001	65.000	16,1
2002	80.000	23,1
Ποσότητα: σε τόνους	Πηγή: Α.Τ.Ε., Σ.Ε.Θ	

Από τα δεδομένα του πίνακα και του διαγράμματος προκύπτει ότι, η εγχώρια παραγωγή τσιπούρας-λαβρακίου εμφάνισε αξιοσημείωτη άνοδο κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Το χρονικό διάστημα 1986-1992 παρουσίασε μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 105,4%, ενώ από το 1993 έως το 2002 ο ρυθμός ανόδου της παραγωγής διαμορφώθηκε σε 26,7% ετησίως. Το

2002 το μέγεθος παραγωγής ανήλθε σε 80.000 τόνους έναντι 65.000 τόνων το προηγούμενο έτος, εμφανίζοντας αύξηση κατά 23,1%. Την περίοδο 2001/2000 το αντίστοιχο ποσοστό αύξησης ήταν 16,1%.

Συγκεκριμένα, η ποσότητα παραγωγής τσιπούρας το 2002 ανήλθε σε 45.000 τόνους (56,2% επί του συνόλου) έναντι 38.000 τόνων (58,5% επί του συνόλου) το προηγούμενο έτος, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 18,4%. Το ποσοστό συμμετοχής της τσιπούρας στη συνολική παραγωγή τσιπούρας-λαβρακίου κυμάνθηκε μεταξύ 49,4%-65% την εξεταζόμενη περίοδο.

Οι παραγόμενες ποσότητες λαβρακίου το 2002 ανήλθαν σε 35.000 τόνους (43,8% επί του συνόλου), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 29,6% σε σχέση με το 2001, οπότε είχαν διαμορφωθεί σε 27.000 τόνους (41,5% επί του συνόλου). Το μερίδιο του λαβρακίου στη συνολική παραγωγή τσιπούρας-λαβρακίου την περίοδο 1990-2002 διαμορφώθηκε μεταξύ του 35%-50,6%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6: Διάρθρωση διατεθείσας παραγωγής τσιπούρας-λαβρακίου(1990-2002)

Έτος	Τσιπούρα	Ρυθμός Μεταβολής (%)	Λαβράκι	Ρυθμός Μεταβολής (%)	Σύνολο
1990	850	-	750	-	1.600
1991	1.276	50,1	1.183	57,7	2.459
1992	2.402	88,2	2.443	106,5	4.845
1993	4.800	99,8	4.700	92,4	9.500
1994	6.670	39,0	6.830	45,3	13.500
1995	9.167	37,4	8.386	22,8	17.553
1996	12.765	39,2	10.235	22,0	23.000
1997	16.575	29,8	8.925	12,8	25.500
1998	19.550	17,9	13.540	51,7	33.090
1999	28.000	43,2	20.000	47,7	48.000
2000	33.000	17,9	23.000	15,0	56.000
2001	38.000	15,2	27.000	17,4	65.000
2002	45.000	18,4	35.000	29,6	80.000
Ποσότητα: σε τόνους			Πηγή: Α.Τ.Ε. Σ.Ε.Θ.		

Σε ότι αφορά στην παραγωγή των νέων ειδών σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΙΟΑΡ, το 2002 ανήλθε περίπου σε 3.500 τόνους, με το μυτάκι να καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μερίδιο.

Στον πίνακα 6.7 αναφέρονται πληροφοριακά τα επίσημα μεγέθη παραγωγής τσιπούρας, λαβρακίου και νέων ειδών της Διεύθυνσης Υδάτων/γείων και Εσωτερικών Υδάτων του Υπουργείου Γεωργίας την περίοδο 1998-2001. Επισημαίνεται ωστόσο ότι, τα εν λόγω μεγέθη είναι υποεκτιμημένα, καθώς δεν τηρούνται από όλες τις επιχειρήσεις οι άδειες και οι δυναμικότητες παραγωγής και η υπερβάλλουσα παραγωγή δεν δηλώνεται στο Υπουργείο Γεωργίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.7: Παραγωγή τσιπούρας-λαβρακίου και νέων ειδών(1998-2005)

	1998	1999	2000	2005
Αριθμός μονάδων	247	266	282	350
Τσιπούρα	Μ.Δ.	25.35 2	28.43 2	34.130
Λαβράκι	Μ.Δ.	16.11 6	20.62 9	21.988
Σύνολο τσιπούρας- λαβρακίου	30.788	41.46 8	49.06 2	56.118
Νέα Είδη	341	1.159	1.232	1.990
Αξία σε €	174.87 0.140	192.2 28.90 7	223.4 48.27 6	224.023.4 77
Ποσότητα: σε τόνους Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας-Διεύθυνση Υδατοκαλλιεργειών και Εσωτερικών Υδάτων				

6.3 Εγχώρια Αγορά Γόνου Τσιπούρας-Λαβρακιού

Η εγχώρια φαινομενική κατανάλωση γόνου ακολούθησε ανοδική πορεία το χρονικό διάστημα 1990-2002, με μέσο επίσης ρυθμό αύξησης της τάξεως του 29% (πίνακας 6.9). Το 2002 ανήλθε σε 317,2 εκ. ιχθυΐδια έναντι 311,7 εκ. ιχθυΐδιων το προηγούμενο έτος, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,7%. Η αντίστοιχη αύξηση την περίοδο 2001/2000 ήταν 20,8%. Εξαγωγές γόνου πραγματοποιούνται περιστασιακά. Το 2002 εξήχθησαν οι μεγαλύτερες ποσότητες (2,8 εκ. ιχθυΐδια).

Πίνακας 6.9: Εγχώρια φαινομενική κατανάλωση γόνου τσιπούρας – λαυρακιού

Έτος	Παραγωγή	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Φαινομενική κατανάλωση
1990	11.00 0.000	4.000. 000	-	15.000.000
1991	23.40 7.000	3.721. 000	-	27.128.000
1992	34.65 0.000	8.637. 000	400.0 00	42.887.000
1993	60.00 0.000	7.000. 000	120.0 00	66.880.000
1994	66.32 3.000	6.497. 000	100.0 00	72.820.500
1995	103.7 67.00 0	6.220. 000	-	109.987.000
1996	110.0 00.00 0	8.175. 000	-	118.175.000
1997	130.2 73.80 0	11.50 0.000	-	141.773.800
1998	150.0 00.00 0	12.00 0.000	-	162.000.000
1999	187.0 00.00 0	18.00 0.000	-	205.000.000
2000	235.0 00.00 0	23.00 0.000	-	258.000.000
2001	290.0 00.00 0	22.00 0.000	250.0 00	311.750.000
2002	300.0 00.00 0	20.00 0.000	2.800. 000	317.200.000
Ποσότητα: σε ιχθυΐδια Πηγή: Α.Τ.Ε., Σ.Ε.Θ.				

Οι εισαγόμενες ποσότητες γόνου τσιπούρας-λαβρακίου παρουσίασαν αυξομειώσεις το χρονικό διάστημα 1990-1995, ενώ από το 1996 έως το 2000 ακολούθησαν ανοδική πορεία, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 30% περίπου. Την τελευταία διετία παρατηρήθηκε μείωση των εισαγωγών γόνου. Συγκεκριμένα, το 2002 οι εισαγόμενες ποσότητες διαμορφώθηκαν σε 20 εκ. ιχθύδια σημειώνοντας μείωση 9,1% σε σχέση με το 2001 (22 εκ. ιχθύδια), ενώ την περίοδο 2001/2000 η μείωση ήταν 4,3%. Κύριες χώρες προέλευσης του γόνου αποτελούν η Γαλλία και η Κύπρος.

Το ποσοστό συμμετοχής των εισαγωγών στο σύνολο της εγχώριας κατανάλωσης κυμάνθηκε μεταξύ του 5,7%-26,7% την εξεταζόμενη περίοδο. Συγκεκριμένα, το 2002 ανήλθε σε 6,3% έναντι 26,7% το 1990.

Η διάρθρωση της εγχώριας φαινομενικής κατανάλωσης γόνου την περίοδο 1990-2002 παρουσιάζεται στον πίνακα 6.10. Από τα δεδομένα του πίνακα προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος της κατανάλωσης αφορά γόνου τσιπούρας το διάστημα 1994-2002. Το μέγεθος αγοράς του γόνου τσιπούρας ακολούθησε ανοδική πορεία την εξεταζόμενη περίοδο, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξεως του 33%. Οι ποσότητες γόνου τσιπούρας που καταναλώθηκαν το 2002 διαμορφώθηκαν σε 177,7 εκ. ιχθύδια, εμφανίζοντας μικρή μείωση κατά 3,4% σε σχέση με το 2001 (184 εκ. ιχθύδια). Το μερίδιο του γόνου τσιπούρας επί της συνολικής αγοράς κυμάνθηκε μεταξύ του 38,2%-59% την εξεταζόμενη περίοδο. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής σημειώθηκε το 2001.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.10: Διάρθρωση εγχώριας φαινομενικής κατανάλωσης γόνου(1990-2002)

Έτος	Τσιπούρα	Λαβράκι	Φαινομενική Κατανάλωση
1990	5.800.000	9.200.000	15.000.000
1991	10.428.000	16.700.000	27.128.000
1992	16.385.000	26.502.000	42.887.000
1993	33.330.000	33.550.000	66.880.000
1994	40.080.500	32.740.000	72.820.500
1995	55.263.000	54.724.000	109.987.000
1996	67.267.000	50.908.000	118.175.000
1997	80.793.100	60.980.700	141.773.800
1998	87.000.000	75.000.000	162.000.000
1999	112.000.000	93.000.000	205.000.000
2000	144.000.000	114.000.000	258.000.000
2001	184.000.000	127.750.000	311.750.000
2002	177.700.000	139.500.000	317.200.000

Ποσότητα: σε ιχθύδια Πηγή:
Α.Τ.Ε., Σ.Ε.Θ., Εκτιμήσεις
ΙΟΑΡ

Η κατανάλωση γόνου λαβρακίου παρουσίασε ανοδική τάση, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 25,4%. Οι ποσότητες γόνου λαβρακίου που καταναλώθηκαν το 2002 εκτιμώνται σε 139,5 εκ. ιχθύδια έναντι 127,75 εκ. ιχθυδίων το 2001, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 9,2%. Το ποσοστό συμμετοχής του γόνου λαβρακίου στη συνολική κατανάλωση κυμάνθηκε μεταξύ του 41 %-61,8% την εξεταζόμενη περίοδο. Το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής σημειώθηκε το 1992.

6.4 Εγχώρια Αγορά Τσιπούρας-Λαβρακίου

Ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών αναπτύσσει έντονη εξαγωγική δραστηριότητα, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής κατευθύνεται σε αγορές του εξωτερικού. Κύριοι προορισμοί αποτελούν η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία και δευτερεύοντες η Πορτογαλία, το

Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία. Επίσης, πραγματοποιούνται ορισμένες εξαγωγές σε χώρες εκτός Ευρώπης, όπως οι Η.Π.Α. και ο Καναδάς.

Στον πίνακα 6.11 που ακολουθεί παρουσιάζεται η συνολική εγχώρια φαινομενική κατανάλωση τσιπούρας-λαβρακίου την περίοδο 1990-2002. Διατέθηκαν στην εγχώρια αγορά το διάστημα 1990-2002 παρουσίασαν μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 35,6%, ανερχόμενες σε 35.000 τόνους το 2002 από 905 τόνους το 1990. Την περίοδο 2002/2001 η φαινομενική κατανάλωση τσιπούρας - λαβρακίου στην εγχώρια αγορά αυξήθηκε κατά 34,6%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό αύξησης την περίοδο 2001/2000 ανήλθε σε 38,4%. Η εσωτερική αγορά απορρόφησε το 33%-56,6% της εγχώριας παραγωγής την εξεταζόμενη περίοδο.

Πίνακας 6.11: Εγχώρια κατανάλωση τσιπούρας - λαυρακίου

Έτος	Παραγωγή	Εξαγωγές	Φαινομενική κατανάλωση
1990	1.600	695	905
1991	2.459	1.226	1.233
1992	4.845	2.916	1.929
1993	9.500	5.800	3.700
1994	13.500	8.060	5.440
1995	17.553	10.927	6.626
1996	23.000	15.300	7.700
1997	25.500	16.830	8.670
1998	33.090	21.180	11.910
1999	48.000	32.147	15.853
2000	56.000	37.212	18.788
2001	65.000	39.000	26.000
2002	80.000	45.000	35.000

Ποσότητα: σε τόνους
Πηγή: Α.Τ.Ε., Σ.Ε.Θ.

Η αξία της εγχώριας φαινομενικής κατανάλωσης τσιπούρας - λαβρακίου εκτιμάται ότι το 2002 ανήλθε σε €127 εκ. Οι εξαγόμενες ποσότητες τσιπούρας και λαβρακίου παρουσίασαν σημαντική αύξηση, καθώς από 695 τόνους το 1990 διαμορφώθηκαν σε 45.000 τόνους το 2002

(μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης 41,6%). Την περίοδο 2002/2001 σημείωσαν αύξηση κατά 15,4% (από 39.000 τόνους σε 45.000 τόνους). Το ποσοστό συμμετοχής των εξαγωγών επί του συνολικού όγκου της παραγωγής τσιπούρας-λαβρακίου κυμάνθηκε μεταξύ του 43,4%-67% την εξεταζόμενη περίοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

7.1 Προβλήματα του κλάδου

Η ραγδαία ανάπτυξη που παρουσίασε ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας τα τελευταία χρόνια δημιούργησε μια σειρά από προβλήματα, τα οποία σχετίζονται τόσο με τον τομέα της παραγωγής, όσο και με τον τομέα της διάθεσης των προϊόντων.

Ο υπερδιπλασιασμός της παραγωγής τσιπούρας και λαβρακιού σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, έχει δημιουργήσει πολλαπλά προβλήματα στον κλάδο. Η υπερπαραγωγή θεωρείται ως ο κύριος λόγος για τις χαμηλές τιμές που επικρατούν σήμερα στην αγορά, οι οποίες πολλές φορές διαμορφώνονται σε επίπεδα ακόμη και χαμηλότερα του κόστους. Τα κύρια αίτια της υπερπαραγωγής είναι αφενός η άναρχη ανάπτυξη του κλάδου και αφετέρου η παραγωγή δίχως προγραμματισμό και οργάνωση.

Αναλυτικότερα, οι ευνοϊκές συνθήκες που επικρατούσαν στα μέσα της δεκαετίας του '90 (υψηλές τιμές, αναπτυσσόμενος κλάδος, επιχορηγήσεις) οδήγησαν στην αύξηση του αριθμού των παραγωγικών επιχειρήσεων και στην αύξηση της δυναμικότητας των υπαρχουσών μονάδων και σταθμών, χωρίς την ύπαρξη όμως του κατάλληλου σχεδιασμού και ισχυρού θεσμικού πλαισίου. Συνεπώς, η παραγωγή αυξήθηκε χωρίς να συμβαδίζει με τις ανάγκες της αγοράς. Η έλλειψη προγραμματισμού χαρακτηρίζει τις περισσότερες επιχειρήσεις ακόμη και σήμερα, με αποτέλεσμα να παράγονται και να διατίθενται στην αγορά μεγαλύτερες ποσότητες από αυτές που προβλέπονται βάσει των εκδοθεισών αδειών. Η κατάσταση αυτή ευνοεί φαινόμενα αθέμιτου ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα τη συνεχή συμπίεση των περιθωρίων κέρδους και τη χαμηλή τιμή πώλησης του τελικού προϊόντος.

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας έχει την ιδιαιτερότητα ότι η παραγωγική διαδικασία διαρκεί πολλούς μήνες. Ως εκ τούτου, απαιτείται οικονομικός προγραμματισμός προκειμένου οι παραγωγοί να είναι σε θέση να καλύψουν το κόστος παραγωγής μέχρι να είναι έτοιμο το προϊόν προς πώληση. Το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης που χαρακτηρίζει ορισμένες εταιρίες του κλάδου τις οδηγεί σε σημαντικά οικονομικά προβλήματα, κυρίως ρευστότητας, με αποτέλεσμα την πώληση του ψαριού σε χαμηλή τιμή ή σε μικρό μέγεθος, προκειμένου να εξασφαλιστούν κάποια έσοδα.

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ιχθυοκαλλιέργειες είναι οι ελλείψεις του θεσμικού πλαισίου του κλάδου που δημιουργούν προβλήματα τόσο στην έκδοση των αδειών ιχθυοκαλλιέργειας, όσο και στη λειτουργία των μονάδων γενικότερα. Το πιο σημαντικό από τα προβλήματα είναι αυτό της χωροθέτησης, της δημιουργίας ζωνών ιχθυοκαλλιέργειας και κατοχύρωσης των μονάδων παραγωγής. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ο Σ.Ε.Θ. έχει κάνει κάποια βήματα καταθέτοντας ένα ολοκληρωμένο σχέδιο νόμου για την ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιέργειών. Λόγω των ελλείψεων στο νομικό πλαίσιο και της άρσης της χορήγησης των αδειών για τσιπούρα - λαβράκι, δημιουργούνται προβλήματα που έχουν σχέση με την ορθολογική χρήση της θάλασσας και της ανάπτυξης του κλάδου γενικότερα. Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο, ενώ κάποιες άδειες μένουν ανενεργές και ανεκμετάλλετες, λόγω αδυναμίας των κατόχων τους, την ίδια στιγμή άλλες επιχειρήσεις που έχουν τη δυνατότητα να διαθέσουν μεγαλύτερες ποσότητες ψαριών από αυτές που παράγουν να αδυνατούν να το κάνουν, γιατί έχουν εξαντλήσει τις άδειές τους και δεν μπορούν να επεκταθούν.

Όσον αφορά το θέμα της χωροθέτησης, φαίνεται να βρίσκεται λύση σε ικανοποιητικό βαθμό με την ανάθεση μελέτης ανά τομείς από το ΥΠΕΧΩΔΕ και έτσι από πλευράς χωροταξικών απαιτήσεων θα υπάρχει πλαίσιο ανάπτυξης κλάδου.

Επιπλέον περισσότερες επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας δεν διαθέτουν δικά τους δίκτυα διανομής αλλά διακινούν τα προϊόντα τους στην εγχώρια αγορά και στο εξωτερικό μέσω εμπορικών εταιριών. Οι εν λόγω επιχειρήσεις διαθέτουν ισχυρή διαπραγματευτική δύναμη έναντι των παραγωγών και πιέζουν τους τελευταίους για χαμηλότερες τιμές.

Κύριοι προορισμοί των εξαγομένων προϊόντων είναι η Ιταλία και η Ισπανία, γεγονός που συνεπάγεται εξάρτηση από τις εν λόγω αγορές. Οι προσπάθειες των επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση διεύθυνσης σε χώρες όπως η Γερμανία, η Αγγλία, το Βέλγιο, η Αυστρία, οι Η.Π.Α. και ο Καναδάς πρέπει να ενταθούν.

Στον κλάδο της ιχθυοκαλλιέργειας παρατηρείται έλλειψη εφαρμογής μεθόδων μάρκετινγκ και προώθησης των προϊόντων. Οι επιχειρήσεις δεν διαθέτουν κονδύλια για τη διαφημιστική προβολή των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας ώστε ο καταναλωτής να τα προτιμάει σε σύγκριση με τα κατεψυγμένα, τα εισαγόμενα ή τα νωπά ψάρια αλιείας. Σαν αποτέλεσμα, η καλή ποιότητα των ελληνικών ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας δεν έχει γνωστοποιηθεί ευρέως και αξιοποιηθεί.

Ορισμένες επιχειρήσεις του κλάδου της ιχθυοκαλλιέργειας εμφανίζουν υψηλή δανειακή επιβάρυνση και μεγάλη πίεση ρευστότητας. Η κακή διαχείριση των δανείων σε ορισμένες περιπτώσεις δημιούργησε περαιτέρω προβλήματα και δυσχέρειες στην αποπληρωμή των δανείων, με αποτέλεσμα να ικανοποιείται η ανάγκη ρευστότητας με πώληση των ψαριών πρόωρα, σε χαμηλή τιμή.

Πολλές φορές παρατηρούνται καθυστερήσεις στην είσπραξη απαιτήσεων από τους εμπόρους που διανέμουν τα ψάρια ή από τις εταιρίες που αγοράζουν γόνου από τις κατετοπιημένες. Συχνά μεσολαβούν περίπου 4 μήνες μέχρι την είσπραξη των απαιτήσεων, γεγονός που απαιτεί ακόμα καλύτερη οργάνωση, δημιουργεί μια αίσθηση ανασφάλειας στις επιχειρήσεις του κλάδου και επιδεινώνει το πρόβλημα ρευστότητας.

Το κόστος παραγωγής τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά (τιμή ιχθυοτροφών και γόνου), ενώ το αντίθετο συμβαίνει με την τιμή των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας, όπως προαναφέρθηκε. Ειδικά για τις ιχθυοτροφές, η ποιότητα, η διαθεσιμότητα και η τιμή τους εξαρτάται από αστάθμητους παράγοντες (όπως ακραία καιρικά φαινόμενα, φυσικές καταστροφές και μολύνσεις των υδάτων που οδηγούν στην έλλειψη ιχθυάλευρων).

7.2 Συμπεράσματα και προοπτικές

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας χαρακτηρίζεται τα τελευταία χρόνια από έντονη κινητικότητα από πλευράς των επιχειρήσεων, περνώντας μια περίοδο ανακατατάξεων με εμφανή τα φαινόμενα των εξαγορών και των συγχωνεύσεων. Όπου, οι μεγάλες εταιρίες του κλάδου απορροφούν και θα συνεχίζουν να απορροφούν κυρίως αυτές που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, ακόμα και εταιρίες που τα οικονομικά τους και γενικότερα η πορεία τους είναι ομαλή. Κάτι τέτοιο εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε μονοπωλιακό καθεστώς. Παράλληλα, η υπερβάλλουσα παραγωγή και οι χαμηλές τιμές διάθεσης των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας έχουν προκαλέσει σημαντικά οικονομικά προβλήματα και μείωση της κερδοφορίας πολλών επιχειρήσεων. Οι συνθήκες αυτές έχουν οδηγήσει σε ένα κρίσιμο σημείο τον κλάδο, κατά το οποίο είναι αναπόφευκτη μια αναδιάρθρωση που ταυτόχρονα θα οδηγήσει και σε εξυγίανση.

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν ευνοϊκές προοπτικές για την ιχθυοκαλλιέργεια, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε ανάκαμψη τον κλάδο, εάν συντρέξουν ορισμένες προϋποθέσεις.

Αναμένεται να επιβιώσουν οι μικροί παραγωγοί που θα μπορέσουν να ελέγξουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις αλλά σε συνεργασία με μεγάλες επιχειρήσεις που θα τους προμηθεύουν γόνο και τροφές και θα προαγοράζουν την παραγωγή τους. Οι μεσαίου μεγέθους θα αντιμετωπίσουν προβλήματα εφόσον δε θα μπορέσουν να εκσυγχρονιστούν άμεσα.

Τέλος, για τα επόμενα χρόνια η παραγωγή αναμένεται να συνεχίσει την ανοδική της πορεία, και αυτό θα προέρχεται περισσότερο από την απόδοση των ήδη υπαρχόντων μονάδων και την επέκταση της δυναμικότητάς τους, και λιγότερο από νέες μονάδες. Βαθμιαία θα αυξηθεί και η παραγωγή νέων ειδών εκτός από την τσιπούρα και το λαβράκι. Ήδη αρκετές εταιρείες παράγουν μικρές ποσότητες νέων ειδών ή βρίσκονται σε πειραματικό στάδιο ενώ άλλες επιχειρήσεις συγκαταλέγουν στα άμεσα σχέδιά τους την παραγωγή νέων ειδών.

7.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα (ερευνητικό κενό)

Όπως έχουμε αναφέρει σε αρκετά σημεία στην παρούσα έρευνα, ο κλάδος των θαλάσσιων ιχθυοκαλλιέργειών είναι ένας συνεχώς εξελισσόμενος κλάδος και τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί σε εντατική βιομηχανία. Ένα σημείο λοιπόν που ίσως πρέπει να ερευνηθεί με μεγαλύτερη προσοχή και συνέπεια είναι ο τομέας της προβολής από τα Μ.Μ.Ε. Ίσως είναι αναγκαίο να επενδυθούν μεγαλύτερα ποσά για διαφημιστικές εκστρατείες κυρίως από την τηλεόραση, η οποία είναι αναπόφευκτα το μέσο με μεγαλύτερη μεταδοτικότητα προκαλώντας τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ακόμα ένας σημαντικός τομέας που αξίζει περαιτέρω έρευνα είναι οι σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Πρέπει να χρησιμοποιούνται οικολογικές τροφές και γενικά η λειτουργία των ιχθυοτροφείων να μην μολύνουν το περιβάλλον και έτσι να μειωθούν οι αρνητικές αυτές συνέπειες για το οικοσύστημα.

Όπως είναι γνωστό, τα 2/3 της συνολικής παραγωγής των ελληνικών ψαριών, προορίζονται για χώρες του εξωτερικού. Έτσι είναι σημαντικό να ερευνηθεί ο τομέας των εξαγωγών με στόχο να βρεθούν νέες αγορές, γιατί με τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα αυτή την περίοδο και το άμεσο μέλλον(π.χ. εισαγωγή νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση), οι ευκαιρίες είναι εντυπωσιακές.

7.4 Ιχθυοκαλλιέργειες και Περιβάλλον

Ένας από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο είναι αυτός των ιχθυοκαλλιέργειών που παρουσιάζει ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης. Ενδεικτικό είναι πως όλο και περισσότερα από τα ψάρια που σερβίρονται στα πιάτα μας προέρχονται από μονάδες υδατοκαλλιέργειών. Ειδικά, για την Ευρώπη, οι πολύ μεγάλες ποσότητες ψαριών που αντλήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια από τη θάλασσα μέσω της αλιείας άφησαν πολύ μικρό ποσοστό ενήλικων ψαριών για αναπαραγωγή και ανασύσταση των αποθεμάτων. Πέρα από τη ζήτηση των αποθεμάτων, η κατάσταση αυτή είχε ολέθριες συνέπειες και στην ισορροπία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, η εντατική αλιεία των προηγούμενων ετών έχει προκαλέσει την εξαφάνιση ή τη μείωση μέχρι και 90% του πληθυσμού πολλών ψαριών. Στο Αιγαίο τείνουν να εξαφανιστούν ψάρια, που πριν από λίγα χρόνια επικρατούσαν στους πάγκους της ψαραγοράς και στις προτιμήσεις των καταναλωτών. Αυτό το κενό προσπαθεί να καλύψει η ιχθυοκαλλιέργεια, η οποία επέφερε δυο σημαντικές αλλαγές στην βιομηχανία των θαλάσσιων ειδών: σταθερότητα στην προμήθεια και χαμηλότερες τιμές.

Οι φόβοι για μόλυνση του περιβάλλοντος από τις ιχθυοκαλλιέργειες εντοπίζονται σε δυο σημεία. Τα απόβλητα από τις ιχθυοκαλλιέργειες μπορούν να καταστρέψουν τμήματα των θαλασσών, ενώ η υπερβολική χρήση αντιβιοτικών μπορεί να απειλήσει την ανθρώπινη υγεία, επηρεάζοντας την ποιότητα της διατροφής.

7.5. Προτάσεις- λύσεις

Όπως στις αγροτικές καλλιέργειες έχουν αναπτυχθεί τεχνολογίες που έκαναν τα σπαρτά πιο ανθεκτικά, έτσι και στις ιχθυοκαλλιέργειες, οι επιχειρήσεις αναπαράγουν ψάρια βελτιώνοντας κάποια κύρια γνωρίσματά τους. Η προοπτική αυτή δημιουργεί τεράστιες ανησυχίες καθώς οι φόβοι για το τι μπορεί να συμβεί στα θαλάσσια οικοσυστήματα από τα γενετικά τροποποιημένα ψάρια είναι τεράστιοι.

Οι ανεπτυγμένες χώρες φαίνονται περισσότερο ευαισθητοποιημένες όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις αυτής της βιομηχανίας. Για παράδειγμα, η τροφή των ψαριών βελτιώνεται ώστε να είναι ευκολοχώνευτη και να δημιουργεί λιγότερα απόβλητα.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι οι οπαδοί των ιχθυοκαλλιεργειών διαθέτουν ένα σημαντικό επιχείρημα, η βιομηχανία αυτή σε αντίθεση με την αλιεία ανοιχτής θαλάσσης, μπορεί να ελεγχθεί ευκολότερα και υπό την πίεση για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της, να αλλάξει. Αυτό είναι και το μεγάλο της στοίχημα, το αν θα καταφέρει να αναπτυχθεί για να ικανοποιήσει τη ζήτηση σε ψάρι χωρίς να μολύνει ανεπανόρθωτα το περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bangkok Post. 2005. Washing Out to Sea. May 29.
2. Burke, L., E. Selig, and M. Spalding. 2002. Reefs at Risk in Southeast Asia. Washington DC: World Resources Institute.
3. CHARM. 2006. www.charm-th.com.
4. Chulalongkorn University –Metals and Material Research Institute. 2005. Coastal Erosion, Journal of Metals, Materials and Minerals, vol.15, No. 1(2).
6. CORIN. 2002. Development, Enforcement and Compliance with Fisheries Regulations: A Comparative Study between Communities under Comanagement and Conventional Management in Southern Thailand. CORIN, Prince of Songkla University, Thailand, for ICLARM, Penang Malaysia.
7. Department of Fisheries (DOF). 2000. Marine Fishery Census. ___. 2003. Fisheries Statistics of Thailand.
8. Department of Mineral Resources (DMR). 1999. Changes of Coastal Area in Andaman Sea. Technical paper. (in Thai). ___. 2002. Changes of Coastal Area in Gulf of Thailand. Technical paper (in Thai).
9. FAO. 2000. State of the World's Fisheries and Aquaculture. Rome: FAO. 2003. Yearbook of Fisheries Statistics. Rome: FAO.
10. Hardy, J.T. 2003. Climate Change: Causes, Effects and Solutions. West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.
11. Jarupongsakul, T. and A. Suphawajruksakul. 2005. Post-Symposium Excursion Guidebook of the 7th Kyoto University International Symposium on Coexistence with Nature in a Globalizing World. Field Science Perspectives. Department of Geology, Chulalongkorn University, Thailand.
12. Juntarashote, K. Decentralized Management: The New Approach of Thai Coastal Fishery Management.
13. Land Development Department. 1999. Handbook on Management of Coastal Resources. (in Thai.)
14. Mahidol University, MONRE. 2003. Study on the Implementation Status of International Conventions in Thailand. Submitted by the Faculty of Natural Resources and Environment, Mahidol University, Thailand.
15. NESDB 2004. Development of Monitoring Indicator for Sustainable Development. TEI, Kenan Institute.
16. ONEP 1992. Master Plan on Coral Reef Management. (in Thai.) 2001. Action Plan on Conservation and Rehabilitation of Natural Resources and Marine Environment (1999-2003). (in Thai.) 2002. Implementation of Management of Coastal and Marine Resources. (in Thai and English). 2002. Management Plan and Action Plan for Coastal Aquaculture. (in Thai.) 2002. Thailand Guidelines for Management and Conservation Plans of Coastal and Marine Resources and Environment. (in English.) 2003. Master Plan for Coastal Erosion Management from Phetchaburi River-Mouth, Phetchaburi Province to Pranburi River-Mouth, Prachuab Khiri Khan Province. 2004. Thailand's Coastal Resources and Environment Profile. Developed in collaboration with Chula Unisearch and Southeast Asia Global Changes System for Analysis, Research and Training Regional Center.
17. ONEP, MONRE. 2005. The State of Environment Report 2004. Pollution Control Department (PCD). 2000. Survey and Development of Database on Pollution Sources and Formulation of an Action Plan to Improve Coastal Water Quality in the Gulf of Thailand and Andaman Sea. (MOUCHEL).
18. Royal Society, The. 2005. Ocean Acidification Due to Increasing Atmospheric Carbon Dioxide. <http://www.royalsoc.ac.uk>.
19. Royal Forestry Department. 2004. Mangrove and Ban Yesan Mangrove Community. Pichet Piunen. 2004. Forestry Statistics.
20. SEAFDEC. 2004. Conservation and Enhancement of Sea Turtles in the Southeast Asian Region.
21. SOEST. 2006. www.soest.hawaii.edu/SEAGRANT/bmpm/coastal-erosion.html.
22. Staub, F. and M. E. Hatzios. 2004. Score Card to Assess Progress in Achieving Management Effectiveness Goals for Marine Protected Areas. AJH Environmental Services and World Bank.

23. Sterner, T. 2003. Policy Instruments for Environmental and Natural Resource Management. Washington DC: Resources for the Future.
24. Udomsak Seenprachawong. 2001. An Economic Analysis of Coral Reefs in the Andaman Sea of Thailand. Economy and Environment Program for Southeast Asia (EEPSEA).
25. World Bank. 2006. Measuring Coral Reef Ecosystem Health: Integrating Societal Dimensions. Washington DC. United States. September 2006. Draft Report on A Comparative Analysis of the Impacts of Sea-Level Rise in Developing Countries. The Development
26. Research Group, Susmita Dasgupta, Benoit Laplante, Craig Meisner, David Wheeler, Jianping Yan.
27. World Fish. 2005. Regional Synthesis on the Analysis of Trawl Base Data for Trash Fish Species and their Utilization: The Status of "Trash Fish" Resources in Coastal Fisheries of Thailand and Malaysia. Regional workshop on low value and trash fish in the Asia-Pacific Region, Hanoi, Vietnam, 7-9 June.
28. World Resources Institute (WRI). 2003. Earth Trends.
29. Worm, B. et al. 2006. Report on the Impacts of Biodiversity Loss on Ocean Ecosystem Services. Science Magazine, November 3. Pages 787-790.
30. Zukifli, T., A. Ahmad, K.Y. Ku-Kassim, and M.I. Mahyam (Editors). 2004. Conservation and Enhancement of Sea Turtles in the Southeast Asian Region.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑ ΠΡΟΪΟΝ

ΕΤΟΣ:ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ:ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Μαλακόστρακα ,Μαλάκια-Άλλα υδρόβια

**Πίνακας 3:ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑ
ΠΡΟΪΟΝ ΕΤΟΣ:2002 ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ:ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ**

Ψάρια νωπά ή κατεψυγμένα

ΧΩΡΑ	ΤΟΝΟΙ	ΧΙΛ. ΕΥΡΩ	ΧΙΛ. \$	%
ΙΤΑΛΙΑ	11066	16488	17448	57,96
ΙΣΠΑΝΙΑ	1484	5607	5933	19,71
ΓΑΛΛΙΑ	2582	2235	2365	7,86
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	562	1743	1845	6,13
ΤΟΥΡΚΙΑ	463	1494	1581	5,25
ΕΦΟΔ. ΠΛΟΙΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤ. ΧΩΡΕΣ	22	350	371	1,23
ΚΥΠΡΟΣ	35	99	105	0,35
ΑΥΣΤΡΙΑ	27	92	97	0,32
ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΝΕΓΚ ΡΟ	17	59	62	0,21
ΤΑΙΛΑΝΔΗ	24	55	58	0,19
ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	50	49	52	0,17
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	76	38	40	0,13
ΚΡΟΑΤΙΑ	41	32	34	0,11
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	8	26	27	0,09
ΒΕΛΓΙΟ	6	22	24	8
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	6	17	18	0,06
ΣΟΥΗΔΙΑ	2	13	13	0,04
ΕΔΑΦΗ. ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ. ΔΗΜ. ΜΑΚ.	2	11	12	0,04
ΔΑΝΙΑ	2	10	11	0,04
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	0	6	6	0,02
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	16476	28446	30101	100
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	16476	28446	30101	100

A/A	ΧΩΡΑ	ΤΟΝΟΙ	ΧΙΛ. ΕΥΡΩ	ΧΙΛ. \$	%
1	ΙΤΑΛΙΑ	20637	75792	80204	41,77
2	ΙΣΠΑΝΙΑ	11896	38981	41249	21,48
3	ΓΑΛΛΙΑ	3626	16058	16993	8,85
4	ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	2927	12466	13191	6,87
5	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2748	10255	10852	5,65
6	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	1812	9927	10505	5,47
7	ΗΠΑ	700	4066	4303	2,24
8	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	653	3133	3315	1,73
9	ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	287	1491	1578	0,82
10	ΙΑΠΩΝΙΑ	128	1364	1443	0,75
11	ΕΛΒΕΤΙΑ	217	1244	1316	0,69
12	ΚΥΠΡΟΣ	426	1034	1094	0,57
13	ΙΣΡΑΗΛ	49	847	896	0,47
14	ΑΛΒΑΝΙΑ	879	841	890	0,46
15	ΔΑΝΙΑ	22	660	699	0,36
16	ΚΑΝΑΔΑΣ	125	646	683	0,36
17	ΑΥΣΤΡΙΑ	115	525	555	0,29
18	ΣΕΡΒΙΑ & ΜΟΝΤΕΝΕΓΚΡΟ	170	231	245	0,13
19	ΛΙΒΑΝΟΣ	153	209	221	0,11
20	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	112	200	212	0,11
21	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	19	157	166	0,09
22	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	148	136	144	0,07
23	ΕΦΟΔ. ΠΛΟΙΩΝ ΣΕ ΤΡΙΤ. ΧΩΡΕΣ	18	133	141	0,07
24	ΒΕΛΓΙΟ	26	132	140	0,07
25	ΕΔΑΦΗ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ. ΔΗΜ. ΜΑΚ.	104	121	128	0,07
26	ΕΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	8	115	122	0,06
27	ΜΠΑΧΑΜΕΣ	41	107	113	0,06
28	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	17	102	108	0,06
29	ΣΕΝΕΓΑΛΗ	99	84	89	0,05
30	ΙΟΡΔΑΝΙΑ	14	62	66	0,03
31	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	22	59	62	0,03
32	ΤΟΥΡΚΙΑ	21	57	61	0,03
33	ΜΑΛΤΑ	10	53	56	0,03
34	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	8	36	38	0,02
35	ΠΟΛΩΝΙΑ	5	36	38	0,02
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	48244	181361	191916	99,94
	ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ	67	112	119	0,06
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	48311	181473	192035	100